

# SURİYE ARAP CUMHURİYETİ ÜLKE RAPORU



Hazırlayan  
İnci Selin AYDIN  
Haziran, 2009



T.C.  
Başbakanlık  
Dış Ticaret Müsteşarlığı  
İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

# SURİYE ARAP CUMHURİYETİ

## Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Yüzölçümü	185 180 km <sup>2</sup>
Nüfusu	20,5 milyon (2008 yılı ortası tahmini)
Başkent	Şam
Başlıca Şehirleri ve Nüfus (Milyon, 2006)	Şam (4,01), Halep (4,23), Homs (1,59), Hama (1,44), Hassakah (1,33), İdlib (1,31).
Devlet Başkanı	Bashar al-Asad (17 Temmuz 2000'den bu yana)
Başbakan	Muhammad Naji al-Utri (10 Eylül 2003'ten bu yana)
İklim	Kıyılarda subtropik iklim hakimdir. Yüksek kesimler kışın soğuk ve yağışlıdır. En sıcak ay Ağustos (18-37°C) ve en soğuk ay Ocak (2-12°C) olup; en kurak ay olan Ağustos'ta ortalama yağış miktarı 0 mm'dir. En yağışlı ay olan Ocak'taki ortalama yağış miktarı ise 43 mm'dir. Suriye'de mevsimler itibariyle ortalama hava sıcaklıkları ise şöyledir: Yaz (32° C), Kış (10° C), İlkbahar (22° C), Sonbahar (22° C).
Dili	Arapça, yaygın olmamakla birlikte Fransızca ve İngilizce de kullanılmaktadır.
Ölçü sistemi	Metrik sistem.
Takvim Yılı	1 Ocak-31 Aralık
Para Birimi	1 Suriye Lirası (S£) = 100 Kuruş. 1 ABD \$ = 45,5 S£ (2008 yılı ortası)
Zaman Dilimi	GMT'den 2 saat ileri, Türkiye ile aynı zaman dilimindedir.

Tablo 1. Temel Ekonomik Göstergeler

	2003	2004	2005	2006	2007
Reel GSYİH'deki Büyüme (%)	1,1	6,7	4,5	5,1	4,3
Tüketici Fiyat Enflasyonu (Ort, %)	5,8	4,4	7,2	10,0	12,2
Cari Hesap Dengesi (Milyon \$)	728	587	297	890	1 493
Döviz Kuru (Ort, S£:ABD \$)	46,3	48,6	53,4	52,0	50,0
Nüfus (Milyon)	17,9	18,4	18,9	19,4	19,9
Toplam Dış Borç (Yıl sonu, Milyon \$)	19 266	18 981	6 571	6 539	6 465

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili, 2008.

## GENEL BİLGİLER

Akdeniz'in doğu sahilinde yer alan ülke bu konumu ile Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesiştiği bir bölgede bulunmaktadır. Bu coğrafi konumun da etkisiyle Suriye'de beş farklı iklim bölgesi bulunmaktadır. Ülkenin kuzeyindeki Akdeniz'e açılan kıyı düzlüklerinde yağışlı ve ılıman kışlar ile sıcak ve nemli yazlar yaşanmaktadır. Daha içteki kısımlar ise Halep'ten Homs'a kadar çorak düzlüklerden oluşmaktadır. Doğudaki alanlar ve Türkiye ile sınır bölgeleri Türkiye'nin yüksek kesimlerinden yağış almakta olup, bu bölgelerde buğday üretimi yaygındır. Güneyde sert yazların ve kuru kışların yaşandığı çöllere rastlanmakta; Şam ve çevresinde ise Lübnan sınırı boyunca uzanan dağlar ve Golan yükseklikleri bulunmaktadır. Bu alanlarda kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar ise kuru ve sıcak geçmektedir.

Bu kadar çeşitli iklim şartlarına rağmen, yetersiz sulama nedeniyle ülke topraklarının sadece üçte biri işlenebilmektedir. Suriye'de iki önemli nehir bulunmaktadır. Fırat Nehri Türkiye'den doğmakta, Suriye'nin ortasından geçmekte ve daha sonra Kuzey Irak'a doğru akmaktadır. Fırat Nehri ülkenin sulama ihtiyacının büyük kısmını karşılamakta ancak kirlilik nedeniyle bu imkan günden güne azalmaktadır.

Ülkede sermaye birikimi daha çok Şam'da yoğunlaşırken; fonlar buradan 14 eyalete (*muhafaza*), bu eyaletlerden de belediyelere dağıtılmaktadır. Ülkenin en gelişmiş altı önemli şehri olan Şam, Halep, Lazkiye, Homs, Hama ve Tartus özerkliğe sahiptir ve yerel kalkınma ihtiyaçları için yerel fonlar yaratabilmektedir. En önemli ticaret şehirleri Şam, Homs ve Halep'tir. Hafif sanayinin ve gıda işleme tesislerinin çoğu, tarım alanlarına yakın olan Halep ve Homs'ta bulunmaktadır. Kıyı bölgesindeki iki ana liman şehri olan Lazkiye ve Tartus uluslararası ticaretin merkezi iken, kuzeydeki Banyas'tan petrol ihracatı yapılmaktadır. Ülkenin doğusu daha az gelişmiş olmasına rağmen, Hasaki şehri tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu nedeniyle komşu illerden göç almaktadır. Deir al-Zour ve son yıllarda Palmira civarında yeni petrol ve doğal gaz alanları bulunması dolayısıyla önceden gelişmemiş bölgeler içinde sayılan bu yerleşimler de hızla büyümektedir.

### Siyasi ve İdari Yapı

Ülkenin başkenti olan Şam, asırlardan beri Orta Doğu'nun kalbinde önemli bir ticaret merkezi olmuş; Bağdat ve Kahire ile bölgenin hâkimiyetini ele geçirmek için rekabet etmiştir. Şehir 7. yüzyılda Emevi Hanedanlığı tarafından İspanya'dan Hindistan'a kadar uzanan Arap-İslam İmparatorluğu'nun merkezi haline getirilince öne çıkmış, Abbasiler kontrolü Emeviler'den alınca İmparatorluk'un idari başkenti Şam'dan Bağdat'a taşınmıştır. 1516 yılından Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar şehir Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetiminde kalmıştır. 1916 yılında imzalanan Sykes-Picot Anlaşması ile Suriye Fransızların etkisine girmiş ve 1920 San Remo Anlaşması'ndan sonra ülkede Fransız mandası kurulmuştur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1946 yılında Fransızlar Suriye'ye bağımsızlıklarını vermek zorunda kalmışlardır.

1946'dan 1963 yılına kadar ülke içinde dinsel ve ideolojik farklılıklardan kaynaklanan siyasi gerilimler baş göstermiş; 1958–1961 arasında Suriye Mısır ile birleşmiş ve Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin bir parçası haline gelmiştir. 1970 yılında Korgeneral Hafız Esad kansız bir darbeye ülkenin başına geçmiştir. Birçok kişi yeni yönetimin öncekiler gibi kısa ömürlü olacağını savunsa da Hafız Esad güç blokları arasında uzlaşma sağlamıştır. Mart 1971'de Cumhurbaşkanı seçilen Hafız Esad'ın Haziran 2000'de ölümünün ardından ikinci oğlu Beşar Esad yönetimi devralmıştır. Beşar Esad, Mayıs 2007'de yapılan seçimler sonucunda yeniden yedi yıllık bir dönem için devlet başkanı seçilmiştir.

Ülkede halk tarafından seçilmiş bir parlamento ve devlet başkanı tarafından atanan bir hükümet görev yapmaktadır. Ekim 2003'den bu yana Mohammed Naji al-Otari Başbakanlık görevini sürdürmektedir. Baas partisi ülkedeki baskın politik gücü oluşturmaktadır.

Suriye güney komşusu İsrail ile 1967–1973 yılları arasında savaşmış, 1967'de İsrail'in Suriye'deki stratejik bölgelerden olan Golan dağ sırasını ele geçirmesi üzerine 1973 yılında platoyu geri kazanmak için Mısır'la işbirliği yapmıştır. Suriye, İsrail ile 1982 yılında Lübnan'ı işgali üzerine tekrar karşı karşıya gelmiştir. 1990'lı yıllar boyunca Suriye ile İsrail arasındaki barış görüşmeleri devam etmiş, görüşmelerin son turu Mayıs 2008'de Türkiye'nin arabuluculuğuyla gerçekleştirilmiş, ancak sonuç alınamamıştır.

## Nüfus

Suriye nüfusu son 25 yılda ikiye katlanmış; yarım milyon Filistinli'nin ve 1,5 milyon Iraklı'nın da Suriye'ye sığınmasıyla nüfus daha da artmıştır. Nüfus artış hızının son 5 yılda yıllık ortalama % 2,7 düzeyinde seyretmiş olması, ülkenin altyapısı ve kaynakları üzerinde devamlı bir baskı oluşturmaktadır. Ülke nüfusunun % 75'i 35 yaşın altında ve yaklaşık % 40'ı 15 yaşın altındadır.

Tablo 2. Yıllar İtibarıyla Nüfus

	2003	2004	2005	2006	2007
Toplam (Milyon, Yıl ortası tahmini)	17,89	18,39	18,89	19,41	19,94
Yıllık % Değişim	2,76	2,79	2,72	2,75	2,75

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

Geniş yüzölçümüne rağmen, nüfusun yaklaşık % 75'i en büyük altı kentte yaşamaktadır. Önemli şehir merkezleri 4'er milyonluk nüfusları ile başkent Şam ve güneydeki Halep'tir. Diğerleri ise sanayi kentleri olan Homs ve Hama ile liman kentleri Lazkiye ve Tartus'tur. İşgücünün yaklaşık % 30'u tarımda, % 27'si sanayide ve inşaat sektöründe, % 15'i ise ticarete ve otel ve restoran işletmelerinde istihdam edilmektedir. Özellikle genç nüfus arasında yaygın olan işsizlik, ülke için ciddi bir sorundur. Resmi verilere göre ülkedeki işsizlik oranı % 8 civarında olup; bazı tahminler bu oranın % 20'ye yakın olduğunu savunmaktadır.

## Ulaşım ve Haberleşme

Suriye'nin ulaştırma ve iletişim ağları, nüfus artış hızına yetişebilmek ve ekonomik büyümeyi destekleyebilmek için son yıllarda genişletilmiştir.

Tablo 3. Ulaştırma İstatistikleri

	2002	2003	2004	2005	2006
Kara yollarının uzunluğu (km)	46 697	47 414	48 767	49 977	-
Demir yollarının uzunluğu (km)	2 798	2 803	2 833	2 833	-
Hava yolu ile taşınan mal miktarı ('000 ton)	5,927	6,414	7,232	8,187	-
Yurt içindeki havaalanlarında taşınan yolcu sayısı (milyon)	2,6	2,3	2,8	3,1	3,5
Limanlarda yüklenen mal miktarı (milyon ton)	13	12,8	15,8	19,7	20,9

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

### Demir Yolu

Suriye'nin demir yolu ağı yeteri kadar gelişmemiş olduğundan, yük ve yolcu taşımacılığında % 90 oranında kara yolu kullanılmaktadır. Demir yolu ağının rehabilitasyon çalışmaları tamamlanmış ve Mayıs 2008 itibarıyla şehirlerarası ve çevre ülkelere demir yolu seferleri başlatılmıştır. Şam metrosu yapım aşamasındadır.

### Kara Yolu

Ülkede kara yollarının % 20'si asfaltlanmamış olmasına rağmen, toplam kara yolu ağı son beş yılda % 10'un üzerinde genişlemiştir. Şam, Halep, Lazkiye, Deir al-Zour, Homs, Hama ve Hasaki gibi büyük şehirleri birbirine bağlayan kara yolları iyi durumdadır.

Suriye'de son yıllarda araç sayısında artış göze çarpmaktadır. İthal taşıtlara uygulanan vergilerin indirilmesini öngören karar Haziran 2005'te uygulanmaya başlanmıştır (1,6 litreden düşük motor gücüne sahip araçlar için ödenen gümrük vergisi oranı % 145'ten % 40'a; 1,6 litreden yüksek motor gücüne sahip araçlar için ödenen gümrük vergisi oranı ise % 255'ten % 60'a indirilmiştir).

Bu düzenlemeyle birlikte 2006 yılında araç satışları 2004 yılına kıyasla % 230 artmıştır. Suriye'de otomotiv sektörü ile ilgili bir diğer gelişme ise; İranlı Samand markası için bir seri üretim hattının devreye sokulması ve ithal taşıtlara göre daha ucuz olan bu araçtan yılda 10 000 adet üretilmeye başlanmasıdır. Üretimi tamamlanmış halde ithal edilen bir taşıttan alınan vergi oranı son derece yüksek iken, otomotiv parçalarının ithalatında uygulanan vergi oranı % 5'tir.

### Hava Yolu

Ülkede Şam, Halep ve Lazkiye'de olmak üzere üç ana havaalanı bulunmaktadır. Yolcu ve yük taşımacılığının büyük kısmı Şam Havaalanı vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Hükümet, Şam Uluslararası Havaalanı'nın yolcu taşıma kapasitesini 2020 yılına kadar üç aşamada uygulanacak bir planla yıllık 10 milyon kişiye çıkarmayı hedeflemektedir.

### Deniz Yolu ve Limanlar

Ülkede Tartus, Lazkiye ve Banyas olmak üzere üç ana liman bulunmaktadır. Bu limanlardan Tartus Limanı en büyük olanıdır ve 2006 yılında ithalat hacminin % 61'i bu liman ile ülkeye ulaşmıştır. Banyas Limanı'ndan çoğunlukla petrol ürünleri sevkiyatı yapılmaktadır. Limanların üçü de devlet tarafından işletilmekte olup, altyapı ve tesisler henüz yeteri kadar gelişmiş değildir. Gemilerin limanlara geri dönüş süresi uzun, gümrük işlemleri yavaş ve informal uygulamalar yaygındır. Suriye'nin limanlarındaki işlemlerin iyileştirilmesi ile ilgili olarak AB tarafından bir destek programı çerçevesinde, 2006 yılında Filipinli ICTS şirketinin yap-işlet-devret modeli ile Tartous Limanı'ndaki tesisleri modernize etmesi ve 10 yıl süreyle Liman'ı işletmesi kararlaştırılmıştır.

### Haberleşme

Hükümetin telekomünikasyon sektörüne yönelik çalışmalarına rağmen, Suriye bu alanda bölge ülkelerinin pek çoğunun gerisindedir. Ülkedeki sabit hat aboneliği sayısı 2007 sonu itibarıyla 3,1 milyona çıkarılmıştır. Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) verilerine göre, Suriye'de mobil telefon abonesinin sayısı 6,7 milyondur (nüfusun % 33'ü).

## Internet

Suriye'deki internet kullanıcılarının sayısı yıllar itibarıyla artmaktadır. 1997 yılında ilk internet hizmeti sağlayıcısı (ISP) devlet eliyle kurulmuş, fakat internet aboneliği sadece devlet kurumları, kamu kesimi kuruluşları ve bazı profesyonel işyerleri ile sınırlanmıştır. Ancak 2006 yılından itibaren ticari hizmet veren bir internet sağlayıcı hizmete girebilmiştir.

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) verilerine göre 19 milyonluk nüfus içinde 2,1 milyon kişi internet abonesidir ve bu abonelerin % 60'ından fazlası 25 yaşın altındadır. Ne var ki, büyük şehirlerde açılan internet kafelerin sayısının son yıllarda hızla artmış olması dolayısıyla, gerçek internet kullanıcıların sayısının abonelerin sayısından daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

## Enerji

Ülkede son yıllarda Arap Kalkınma Ajanslarından, AB'den ve Japonya'dan alınan kredilerle kurulan enerji santrallerinin sayısı hızla artmıştır. Elektrik üretme kapasitesi 10 yıl öncekinin üç katına çıkarılmış olmasına rağmen, artan enerji talebi nedeniyle üretim ve dağıtım kapasitesi yetersiz kalmaktadır. 2007 yılında birçok şehirde uzun elektrik kesintileri yaşanmıştır. Elektrik dağıtımında kayıp oranı % 28'i bulmaktadır.

2001 yılı başında hükümetin, Mısır ve Ürdün ile enerji paylaşımı konusunda imzaladığı anlaşma sonrasında üç ülkenin elektrik ağlarının birbirine bağlanması öngörülmüştür. Ürdün'le bağlantılar tamamlanmış olup, anlaşma hala uygulamaya geçirilememiştir. Ağın Türkiye ve Lübnan'a kadar genişletilmesi planlanmaktadır.

İlerleyen yıllarda doğal gazı dayalı kombine çevrim santralleri inşası ve halihazırda petrole dayalı santrallerin doğal gazı çevrilmesi planlanmaktadır. Son yıllarda ülkenin en büyük iki enerji santrali (Mahrada ve Baniyas) petrolden doğal gazı çevrilmiştir. Elektrik üretiminin % 87'si termik, % 13'ü hidrolik santrallerden temin edilmektedir. Petrol üretiminin azalması ve 2008 yılında Suriye'nin son on yıldır ilk kez net petrol ithalatçısı konumuna düşmesi nedeniyle, doğal gaz üretimine ağırlık verilmesi hedeflenmektedir.

*Tablo 4. Enerji İstatistikleri*

	2003	2004	2005	2006	2007
Elektrik tüketimi (milyar kws)	28,0	32,1	34,8	36,7	40,4
Ham petrol üretimi ('000 varil/gün)	527	495	450	421	394
Doğal gaz üretimi (milyar m <sup>3</sup> )	5,2	5,3	5,4	5,5	5,3

*Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.*

## GENEL EKONOMİK DURUM

Merkezi planlı bir ekonomik sisteme göre yönetilen, 2000 yılından itibaren de serbest piyasa ekonomisine geçiş sürecine giren Suriye'de kamu sektörünün ekonomideki ağırlığını azaltmak ve rekabeti teşvik etmek amacıyla ekonomik reformlar gerçekleştirilmektedir. Suriye'nin temel gelir kaynakları petrol, dış yardımlar, yurt dışında çalışan Suriyeli işçilerin döviz gelirleri ve tarımdır.

## Ekonomik Yapı

Suriye’de madencilik ve imalat sektörlerinin gelişmiş olması; petrol, doğal gaz ve fosfatın ülke için önemini yansıtmaktadır. Tarımsal üretimin büyük kısmı iç piyasada tüketilmekte olup, tarım ürünleri içinde ihracatı en çok yapılan ürün pamuktur. Tarımın merkezi başkent Şam’ın kuzeyi; başlıca ticaret merkezleri Şam, Halep, Lazkiye, Tartus, Deir al-Zour ve Homs; petrol sanayinin merkezi ise Deir al-Zour çevresi ile Halep ve Banyas’taki rafinerilerdir. Şam ve Halep aynı zamanda tekstil ve seramik gibi hafif sanayi ürünlerinin de üretim merkezidir.

Tablo 5. Reel GSYİH’nin Sektörlere Göre Dağılımı (%)

	2003	2004	2005	2006	2007
Tarım	25,0	22,7	23,4	24,5	24,0
Sanayi	28,3	30,2	29,1	28,1	27,9
Hizmetler	46,7	47,1	47,5	47,3	48,2

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

Ülkedeki büyük sanayi şirketlerinin çoğu devlet tarafından işletilmektedir. Birçok üretici, uzun vadeli yatırımlar gerektiği kadar gerçekleştirilemediği için verimsiz üretim yapmaktadır. 1990’ların başından ve 2000’li yıllardan bu yana yapılan reformların olumlu etkileri yeni yeni hissedilmeye başlanmıştır. Mart 2009’da faaliyete geçen Şam Menkul Kıymetler Borsası’nın başarılı olması durumunda özelleştirmelerin hız kazanması beklenmektedir. Petrol, finans, çimento ve enerji gibi sektörlerde özel sektörün katkısı artmaktadır. Hükümetin pamuk ve tahıl piyasalarına müdahaleleri devam etmekte olup, daha az stratejik önem arz eden meyve üretimi gibi alanlarda özel sektör faaliyetlerinin arttığı gözlenmektedir.

Tablo 6. Karşılaştırmalı Ekonomik Göstergeler, 2007

	Suriye	Ürdün	Mısır	İsrail	Lübnan
GSYİH (Milyar Dolar)	41,2	15,9	129,8	161,8	22,5
Kişi Başı GSYİH (Dolar)	2 067	2 700	1 709	22 546	5 482
Kişi Başı GSYİH (Dolar, Satınalma Gücü Paritesine göre)	4 318	4 793	5 318	25 890	9 255
Tüketici Fiyat Enflasyonu (Ort, %)	12,2	5,4	9,5	0,5	4,2
Cari Hesap Dengesi (Milyar Dolar)	1,5	-2,8	0,5	5,0	-2,6
Cari Hesap Dengesi (GSYİH’nin %’si)	3,6	-17,4	0,3	3,1	-11,8
İhracat, fob (Milyar Dolar)	11,7	5,7	24,5	50,2	3,4
İthalat, fob (Milyar Dolar)	-10,5	-12,0	-44,9	-55,8	-10,7
Dış Borç (Milyar Dolar)	6,5	8,2	29,4	89,9	31,5

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

## Ekonomi Politikası

Suriye’deki ekonomik faaliyetlerin büyük kısmı devletin kontrolündedir. Geçmişte İsrail ile yaşanan sorunlar ve güvenlik harcamaları nedeniyle ekonomide istenen ölçüde bir yapısal dönüşüm gerçekleştirilememiştir. Kamu kesiminde süregelen verimsizlik sorunu da ekonomi üzerinde büyük bir yük yaratmaktadır. 2000 yılından itibaren ise özel bankalara faaliyet izni verilmiş, vergi oranları düşürülmüş ve döviz kuru sistemi liberalleştirilmiştir. 2006 yılında finans sektöründe, iş çevrelerinde ve ticarete yapısal reformların gerçekleştirileceği 5 yıllık bir plan hazırlanmıştır.

## Para Politikası

Suriye’de faiz oranları yıllarca enflasyona ya da likidite koşullarına bağlı olmaksızın sabit tutulmuştur. Buna göre hükümetin kalkınma planlarında belirttiği önceliklere göre, ülkede faiz oranları borç alanların kategorilerine göre farklılaşmakta iken; 2002 yılında Kredi ve Para Kurulu kurulmuş ve 22 yıl sonra ilk kez Mayıs 2003’te mevduat ve kredilere uygulanan faiz oranları indirilmiştir. Özel bankaların ülkede faaliyet göstermeye başlamalarını takiben, Aralık 2003’te faizlerde yeniden indirime gidilmiştir.

IMF’nin Ağustos 2007 raporuna göre 2006 yılında bankacılık ve finans sektörlerinde yaşanan daralma sonucunda, özel sektöre kullanılan kredilerdeki artış oranı % 18,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu kredilerin büyük kısmı tüketici kredileridir. Özel sektörde faaliyet gösteren özellikle küçük ve orta ölçekli firmalar, bankalardan borçlanmakta güçlük çekmekte ve yüksek faiz oranı ve kur riskini göze alarak offshore bankalarından (çoğunlukla Lübnan bankalarından) borçlanmak zorunda kalmaktadır. Ülkede özel sektörün gelişmemiş olmasının nedenlerinden biri de bu kredi kısıtıdır. Özel bankaların ülkede faaliyet göstermeleri ile birlikte bu sorunlar giderilmeye başlanmıştır. Temmuz 2008’de deneme amacıyla piyasaya sürülen hazine bonolarının ilerleyen yıllarda kalkınma projelerinin finansmanında önemli bir finansman aracı olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 7. Faiz oranları (% , Dönem Ortalaması)

	2003	2004	2005	2006	2007
Kredi Faiz Oranı (%)	8,0	8,0	8,0	7,5	7,5
Mevduat Faiz Oranı (%)	3,0	3,0	3,5	4,0	4,0

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

## Ekonomik Büyüme

Uzun yıllar petrole ve tarıma dayalı bir büyüme gösteren Suriye ekonomisinde son yıllarda petrol üretiminin azalması neticesinde finans, telekom ve ticaret gibi sektörler önem verilmeye başlanmış; petrol dışı sektörlerin reel GSYİH’ye katkısı hükümet verilerine göre de 2007 yılında % 6,6’ya ulaşmıştır.

2009 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin etkisiyle Suriye’nin başlıca ihraç pazarlarındaki talep gerilemesi, ülkeye yabancı sermaye girişinin beklenenden düşük gerçekleşmesi, düşüşe geçen petrol fiyatları (ve petrol gelirleri) nedeniyle kamu harcamalarının kısılması ve kuraklığın 2009 yılında da sürmesi neticesinde reel GSYİH’deki artışın % 4,8’den (2008 yılı tahmini) % 2’ye (2009 yılı tahmini) gerileyeceği ve ithalatın azalacağı tahmin edilmektedir.

2010 yılında ise ihraç pazarlarındaki toparlanmayla birlikte ekonomik büyümenin % 3,5’e yükselmesi ve iç talebin yeniden artması beklenmektedir. Sektörler itibarıyla GSYİH’deki değişimler incelendiğinde; 2009 yılında turizm sektöründeki gerilemeye rağmen hizmetler ve inşaat sektörlerindeki büyümenin devam etmesi, sanayi sektörünün ise petrol ve doğal gaz yatırımlarına rağmen petrol üretimindeki düşüşün etkisiyle gerilemesi beklenmektedir.

## Enflasyon

Tüketici fiyatlarındaki değişim incelendiğinde 1990’ların sonunda enflasyonist eğilimlerin azaldığı, ancak 2000 ve sonrasında enflasyon oranının yeniden arttığı görülmektedir. 2008 yılında enflasyon oranı 1994 yılından itibaren en yüksek düzey olan % 15,4’e yükselmiştir.



Küresel kriz nedeniyle emtia fiyatlarındaki ve gıda, yakıt ve kira gibi harcama kalemlerindeki düşüşün etkisiyle 2009 yılında enflasyon oranının % 7,1'e gerileyeceği tahmin edilmektedir. 2010 yılından itibaren Iraklı mültecilerin ülkelerine geri dönmeleri ile iç talepte ve enflasyonda yaşanacak gerilemenin ise, emtia fiyatlarındaki muhtemel artışın ve KDV'nin uygulamaya geçirilmesi neticesinde enflasyonu aynı düzeyde tutacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 8. Enflasyon

	2003	2004	2005	2006	2007 <sup>a</sup>	2008 <sup>a</sup>	2009 <sup>b</sup>	2010 <sup>b</sup>
Tüketici Fiyatları (ort)	5,8	4,4	7,2	10,0	12,2	15,4	7,1	8,3

<sup>a</sup> EIU tahmini <sup>b</sup> EIU öngörüsü

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Raporu, Haziran 2009.

### Döviz Kuru

Ekim 2007'de Suriye Lirası'nın değerinin IMF'nin Özel Çekme Hakları (SDR) temelinde bir döviz sepetine endekslenmesi neticesinde daha esnek bir yapıya kavuşulmuştur. Hükümetin döviz kuru istikrarına verdiği önem nedeniyle dalgalı kur politikasına geçilmesi kısa vadede mümkün görülmemektedir. Suriye Lirası'nın değerinin 2009-2010 döneminde ortalama 1 ABD \$ = 48,4 SL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

### İşgücü ve İstihdam

Suriye'de haftalık toplam çalışma saati 40 saat olup, ülkede işsizlik sigortası uygulaması bulunmamaktadır. Resmi verilere göre Suriye işgücünün neredeyse % 70'i ayda 100 Dolar'dan az kazanmakta; bu nedenle kamu çalışanlarının yaklaşık % 40'ı gelirlerini artırmak için ikinci bir işte çalışmaktadır. Kamu çalışanlarının yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla 2001 yılından bu yana kamuda ücretler artırılmaktadır. Sayısı hızla artan genç nüfusa iş imkânı yaratılmadığından, 1990'ların ikinci yarısından itibaren işsizlik oranının arttığı görülmektedir.

Tablo 9. İstihdam

	2003	2004	2005	2006	2007
İstihdam Edilen Nüfus (milyon)	4,58	4,34	4,69	5,32	5,46
İşsizlik Oranı (%)	10,8	12,3	8,0	8,5	9,0

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

Küresel krizin etkisiyle petrol ve gıda fiyatlarının, dolayısıyla Suriye'nin petrol ihracat gelirlerinin ve kamu harcamalarının 2009 yılında azalması beklenmektedir. 2010 yılında ise; petrol fiyatlarının yükselmesi, KDV uygulamasının hayata geçirilmesi ile vergi gelirlerinin artması ve KİT'lerin özelleştirilmesi sonucunda bütçe üzerindeki yükün hafifleyeceği öngörülmektedir. Suriye'nin başlıca ihracat pazarlarındaki iyileşmenin de ihracat gelirlerinde ve dolayısıyla ithalatta yeniden artışa yol açacağı tahmin edilmektedir. 2009 yılı için Suriye'nin ithalatında öngörülen % 26 azalmanın en önemli sebebi ise Suriye'nin ithal ettiği ürünlerin başında gelen rafineri petrol ürünlerinin fiyatlarındaki düşüştür. Şubat ayında yerel sanayinin krizin olumsuz etkilerinden korunması amacıyla bir dizi önlem alınmış; çimento ithalatı yasaklanmış, diğer endüstrilerin korunması için de benzer önlemler alınacağı duyurulmuştur.

Tablo 10. Ekonomik Projeksiyon Özeti

	2007 <sup>a</sup>	2008 <sup>b</sup>	2009 <sup>c</sup>	2010 <sup>c</sup>
Nüfus (milyon)	20,5	21,2 <sup>a</sup>	21,9	22,5
Kişi Başı GSYİH (ABD \$, Satın Alma Gücü Paritesi ile)	4 385 <sup>b</sup>	4 532	4 505	4 559
Kayıtlı İşsizlik Oranı (ort; %)	8,4	8,6	9,2	9,7
Nominal GSYİH (Milyon Dolar)	40 416	50 903	53 432	59 504
Reel GSYİH'deki Artış (%)	6,3	4,8	2,0	3,5
Harcamalar İtibarıyla GSYİH (% reel değişim)				
-Özel tüketim	2,1	6,1	2,1	3,7
-Kamusal tüketim	23,6	3,3	2,3	3,8
-Gayri Safi Sabit Yatırımlar	7,9	5,8	-1,0	3,4
Gelirler İtibarıyla GSYİH (% reel değişim)				
-Tarım	-10,3	-5,0	2,1	2,2
-Sanayi	2,8	2,3	-2,5	0,3
-Hizmetler	16,2	9,3	3,5	5,1
Petrol Üretimi ('000 Varil/Gün)	380,4	386,6	378,8	376,3
Gayri Safi Tarım Üretimindeki Artış (%)	-10,3	-5,0	2,1	2,2
Tüketici Fiyat Enflasyonu (Ort, %)	3,9	15,4	7,1	8,3
Bütçe Dengesi (GSYİH'nin %'si)	-3,5	-3,2	-8,3	-4,3
Mal İhracatı, fob (Milyar Dolar)	11,7	12,8	8,9	9,5
Mal İthalatı, fob (Milyar Dolar)	12,3	14,5	11,1	11,7
Cari Hesap Dengesi (Milyar Dolar)	0,4 <sup>b</sup>	-0,7	-1,1	-1,2
Cari Hesap Dengesi (GSYİH'nin %'si)	1,0 <sup>b</sup>	-1,4	-2,1	-2,0
Dış Borç (Yıl sonu; Milyar Dolar)	6,9 <sup>b</sup>	7,3	7,8	8,2
Döviz Kuru S£:ABD\$ (Ort)	49,98	46,58 <sup>a</sup>	47,98	48,86
Döviz Kuru S£:€ (Ort)	68,40	68,48 <sup>a</sup>	63,69	67,67

<sup>a</sup> Gerçekleşen <sup>b</sup> EIU tahmini. <sup>c</sup> EIU öngörüsü.

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Raporu, Haziran 2009.

## SEKTÖRLER İTİBARIYLA SURIYE EKONOMİSİ

Suriye'nin alt yapısı açısından önem arz eden ulaştırma ve enerji gibi sektörlerde modernleştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Haberleşme ve internet gibi sektörler ise kısıtlamaların azaltılması sonucunda hızlı bir gelişim içindedir.

### Tarım

Petrolün Suriye ekonomisindeki hâkimiyetine rağmen tarım sektörü önemini korumakta, milli gelirin üçte biri bu sektörden elde edilmekte, işgücünün yaklaşık % 30'u tarım sektöründe istihdam edilmekte ancak tarımsal üretim iç piyasadaki talebi karşılayabilmektedir. Suriye topraklarının % 28'i (5 milyon hektar) ekilebilir topraklar olmasına rağmen, bu alanın sadece % 25'i sulanabilmekte, bu da üretim düzeyini iklim koşullarına bağlı kılmaktadır. Tarımın Suriye ekonomisindeki önemine bağlı olarak sektöre hükümet tarafından önemli yatırımlar yapılmaktadır. Mevcut sulama sistemlerinin ıslahı ve yaygınlaştırılması için de yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Hükümet fiyat belirleme, sübvansiyon ve pazarlama kontrolleri gibi yöntemlerle sektörün gelişimi için stratejik önlemler almaktadır. Toprakların sahipliğinin halka bırakılması, sektörün başarısının ardındaki önemli faktörlerden biridir. Buğday, arpa ve şeker pancarı

gibi üretimi önceden kararlaştırılan stratejik ürünlerin çoğu, küçük çiftliklerin pazar gücünü artırmak amacıyla oluşturulan kamu kurumları pazarlama kurullarında sabit fiyatlardan satılmaktadır. Bu fiyatlar çoğunlukla dünya piyasalarındaki fiyatların üstünde olduğundan çiftçileri korumakta ancak devlet bütçesi üzerinde önemli bir maliyet yaratmaktadır. Uluslararası gıda fiyatlarında yaşanan artış nedeniyle hükümet 2008 yılı başında bu ürünlerin alış fiyatını artırmıştır.

Otoriteler kuraklık gibi zor koşulların yaşandığı zamanlarda da (örneğin 1999 yılındaki kuraklık) çiftçileri desteklemek amacıyla istisnai önlemler alabilmektedir. Ülkenin en önemli tarım ürünleri buğday ve pamuktur. Bu iki ürünün ihracatı 1980'li yıllarda toplam ihracatın % 40'ını oluşturmuş; ancak bu oran 2001 yılında % 10-15'e gerilemiştir.

## Madencilik

### Petrol

Suriye, Orta Doğu standartlarına göre büyük bir petrol ihracatçısı olmayıp; Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'ne (*The Organization of the Petroleum Exporting Countries-OPEC*) de üye değildir. Suriye doğal gaz ve petrol üretimine 1950'li yıllarda, büyük çapta üretime ise 1990'ların ortasında başlamıştır. Ancak son yıllarda üretimde yaşanan düşüş neticesinde Suriye 2008 yılı itibarıyla net ham petrol ithalatçısı bir ülke haline gelmiştir. Hükümet 2010 yılında KDV uygulaması ve petrol fiyatlarına yönelik sübvansiyonların kesilmesi ile mali dengeyi yeniden sağlamayı amaçlamaktadır.

Suriye'nin petrol endüstrisi son yirmi yıldır Al Furat Petrol Şirketi'nin (AFPC) kontrolündedir. Ülkedeki ikinci önemli petrol şirketi ise Deir al-Zour Petrol Şirketi'dir. 1990'ların sonundan itibaren düşüş eğiliminde olan üretim nedeniyle sektörde daha fazla yabancı ortaklığa faaliyet izni verilmiş, şirketlere daha avantajlı keşif sözleşmeleri sunulmuş ve daha gelişmiş teknolojiler kullanılmaya başlanmıştır. Mayıs 2004'te uygulanmaya başlanan Amerikan yaptırımları, birçok şirketin Suriye pazarını yeniden gözden geçirmesine yol açmıştır.

### Doğal Gaz

Petrol üretimindeki düşüş ve iç piyasada artan enerji ihtiyacı ile birlikte 1999 yılından itibaren hükümet, ülkedeki önemli doğal gaz rezervlerinin keşfine ve daha aktif bir şekilde işletilmesine karar vermiştir. Suriye'nin yeni enerji santrallerinin çoğu doğal gaz ile çalışmaktadır. Ülkenin en büyük doğal gaz rezervi iç kesimlerdeki Palmira yakınlarındadır. 2004 yılında uygulamaya başlanan Amerikan yaptırımları, Amerikan yapımı ekipman ithal eden ve sektörde faaliyet gösteren birçok şirketi doğrudan, çok sayıda yatırımcıyı da dolaylı biçimde etkilemiştir. Doğal gaz üretimi yıllık ortalama 5 milyar m<sup>3</sup> olarak gerçekleşmekte olup; hâlihazırda yeni sahaların keşfi ile ilgili projeler yürütülmektedir.

### Diğer Madenler

Suriye'deki madencilik sektörü açısından önem arz eden fosfat üretimi, fiyat değişmelerine bağlı olarak yıllar itibarıyla dalgalı bir seyir izlemiş, 2005 yılında 2,9 milyon tona (10 yıl önceki düzeyin 3 katına) ulaşmıştır. Fosfatın yanı sıra ülkede mermer, alçı taşı, tuz, çakıl taşı ve kum taşı üretilmektedir; ancak bu ürünlerin ihracatı istenen seviyede değildir.

## İmalat Sanayi

Suriye’de sanayi sektörü 1990’lara kadar devletin kontrolünde iken, ekonomik reformlar sayesinde yerli ve yabancı çok sayıda özel şirketin imalat sanayinde faaliyette bulunmaları sağlanmıştır. Özel şirketlerin önündeki en büyük engellerden biri, finansman olanaklarının kısıtlı olması olup; Mart 2009’da faaliyete geçen Şam Menkul Kıymetler Borsası ile bu sorunun aşılacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 11. Kamu Sektörü Sanayi Üretimi Genel Endeksi (2000=100)

	2001	2002	2003	2004	2005
Maden ve Taşocakçılığı	106	113	109	85	78
İmalat	97	101	88	99	99
Yiyecek ve İçecek	103	114	106	119	131
Tekstil ve İplikçilik	109	116	120	138	138
Ahşap ve Mobilya	124	92	108	91	80
Kâğıt, Baskı ve Ciltleme	89	64	51	51	54
Kimyasal Ürünler	106	129	107	113	108
Su ve Elektrik	106	111	117	127	143
Madenler	230	163	120	185	164
Genel Endeks	103	109	102	92	89

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Profili 2008.

## İnşaat Sektörü

Suriye’de arazi fiyatları devletin kontrolü altında olmadığından, emlak piyasası yatırımcılar için güvenli ve karlı bir yatırım alanıdır. Ayrıca inşaat sektöründeki faaliyetler genel anlamda bir ekonomideki değişiklikleri yansıttığından; inşaat sektöründeki düşüş ve yükseliş trendlerinin incelenmesi faydalıdır. Sektörde 1990’ların sonundan 2000 yılına kadar hep gerileme yaşanmış, sonrasında Körfez ülkelerinden gelen yatırımcıların, Iraklı mültecilerin ve Suriyeli göçmenlerin özellikle Şam ve Halep’te önemli konut projelerini yürütmeleri nedeniyle sektörün büyüme hızı artmıştır.

Hammadde arzı inşaat sektörü açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir. Çimento halihazırda en önemli inşaat malzemesi olmakla beraber, Suriye’deki çimento üretimi son yıllarda Körfez ülkelerinden gelen yatırımcıların konut talebini artırması sonucunda yeterli olamamaktadır. Dağıtım kanallarındaki sorunlar nedeniyle bu açık ithalatla kapatılamamaktadır. 2002 yılında bu sorunların üstesinden gelinebilmesi ve dağıtımın organize edilebilmesi amacıyla Amran adında bir birim oluşturulmuş olmasına rağmen, Amran’ın çimento dağıtımının yetmemesi sebebiyle piyasada karaborsa oluşmuştur. Avrupa Yatırım Bankası çimento yatırımlarının finansmanı konusuna ilgi göstermiş olup; Halep’te 2009 yılı itibarıyla yıllık 2 milyon ton üretim kapasitesine sahip olması öngörülen bir çimento fabrikası inşaatına başlanmıştır.

## Finansal Hizmetler ve Bankacılık

40 yıl süren devlet bankacılığı sisteminin ardından 2004 yılında özel bankalara da faaliyet izni verilmeye başlanması ile birlikte Suriye’de halihazırda 9 adet geleneksel ve İslami banka, 6 adet de devlet bankası faaliyet göstermektedir. Şubat 2007’de Bankacılık Kanunu değiştirilerek, yabancı yatırımcıların özel bankalarda sahip olabileceği maksimum pay % 49’dan % 60’a çıkarılmıştır. Ülkedeki en büyük bankalardan olan Commercial Bank of

Syria (CBS), özellikle döviz işlemlerinde ve ticari işlemlerde finans sektörünün hakim kuruluşlarındandır.

5 Şubat 2006 tarihinde Suriye'deki bütün Bakanlıklar ve Devlet Kurumları ile yapılan anlaşmalarda, bütün kamu ve karma sektörün kredi anlaşmalarında ve ithalat-ihracat sözleşmelerinde yer alan bedellerin ABD Doları yerine Euro olarak ödenmesi zorunlu kılınmıştır. Hükümet, ülkedeki şirketlerin sigorta poliçelerini yerel sigorta şirketlerine yaptırmalarını zorunlu kılmaktadır.

## Turizm

Suriye; Roma ve Bizans kalıntıları, antik kentleri, kutsal mekanları, kaleleri ve Akdeniz'e açılan kıyılarıyla çok sayıda turistin ilgisini çeken bir ülkedir. Suriye Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre 2006 yılında ülkeye gelen toplam yabancı ziyaretçi sayısı 6 milyon olarak gerçekleşmiştir. Ziyaretçilerin çoğu başta Lübnan, Ürdün ve Irak olmak üzere Arap ülkelerinden gelmektedir. 2004-2006 yılları arasında kaydedilen artışın başlıca sebebi, 2003 yılındaki Amerikan işgalinin ardından Irak'tan Suriye'ye sığınan vatandaşlardır. Turizm Bakanlığı, ülkeye daha fazla uluslararası yatırımcıyı çekebilmek için sektöre ilişkin yatırım kanunlarını yeniden düzenlemektedir.

## DIŞ TİCARET

Suriye'nin dış ticaret politikası son yıllarda ithal ikamesine dayanmaktadır. Reform çalışmalarına rağmen arz yönlü engeller (ağır gümrük düzenlemeleri, bankacılık sektörünün gelişmemiş olması ve dövize ulaşmadaki sıkıntılar gibi) nedeniyle ihracattaki büyüme sınırlıdır. İmalat sektöründe çeşitlilik sağlanmakla birlikte, birçok ürün hala gelişen piyasaların benzer ihraç ürünlerinin kalitesiyle rekabet edememektedir. Yerel firmaların teknik desteğe ulaşımının ürün standartlarını artıracacağı umuduyla AB ile imzalanan Ortaklık Anlaşması'nın bu soruna çare olacağı düşünülmüş; ancak siyasi gerilimlerden dolayı Anlaşma'nın uygulamaya geçirilmesindeki gecikme ile birlikte beklenen düzeyde bir kalite artışı sağlanamamıştır. Suriye, 2005 yılı başında yürürlüğe girmiş olan GAFTA'nın (Arap Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi) da üyesidir.

1990 öncesinde Varşova Paktı üyeleri ile yakın ilişkileri olan ve daha çok tarım ürünleri ihraç eden bir ülke olarak bilinen Suriye'nin dış ticaretinin bileşenleri, gidişatı ve değerleri Sovyetler Birliği'nin dağılması ve ülkede petrol sektörünün gelişmeye başlaması ile büyük bir dönüşüme uğramıştır. Artan petrol ihracatı, ülkenin dış ticaretine olumlu yönde bir katkı yapmış olsa da; bir yandan da ülkeyi değişken uluslararası petrol piyasalarına bağımlı hale getirmiş ve çabuk tükenen bir gelir kaynağına tabi olma riskiyle karşı karşıya bırakmıştır. Ülkede petrol üretiminin düşüşü ile birlikte petrol ithal, özel sektöre yönelik döviz kontrollerinin kaldırılması ile de petrol dışı ithalat artmıştır.

Son yıllarda petrol fiyatlarında yaşanan artışın etkisiyle Suriye'nin petrol ihracatında miktar olarak meydana gelen düşüş toplam rakama yansımamış ve ihracat sabit kalmıştır. 2007 yılında petrolün toplam ihracattaki payı % 36, toplam ithalattaki payı ise % 26 olarak gerçekleşmiştir. Gıda ve tekstil ise toplam ihracatın beşte birini oluşturmuştur.

2009 yılında petrol ve gıda fiyatlarında yaşanan düşüş nedeniyle Suriye'nin ihracat gelirlerinin % 30,4 azalması; 2010 yılında ise Suriye'nin toplam ihracatının % 15'ini oluşturan tekstil sektörünün hammaddesi olan pamuk fiyatlarındaki artışla birlikte % 6,3 oranında artması beklenmektedir. 2007/2008 dönemindeki kadar olmamakla birlikte 2009 yılında da kuraklığın sürmesi, tarımsal üretimi etkilemektedir. Rafine petrol fiyatlarındaki

düşüşün, genel olarak ham petrol ihraç edip petrol ürünleri ithal eden Suriye'nin 2009 yılı ithalatında % 23,7 düşüşe yol açacağı tahmin edilmektedir.

Suriye'nin 2007 yılında ihraç ettiği ürünlerin başında toplam ihracat içindeki % 59,0 pay ile ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden üretilen yağlar) gelmektedir. Diğer önemli ihraç ürünleri ise aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

*Tablo 12. Suriye'nin İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)*

HS No	Ürün Adı	2007 Değeri (1000 \$)	Yıllık Büyüme 2003–2007 %	Yıllık Büyüme 2006–2007 %	Dünya İhracatındaki Sıralaması
	Toplam	6 372 971	5	8	89
2709	Ham Petrol (Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Üretilen Yağlar)	3 761 172	3	0	33
2710	Petrol ve Bitümenli Minerallerden Üretilen-Ham Hariç-Yağlar	393 156	-5	12	74
0104	Canlı Koyun ve Keçi	234 072	4	-13	1
1001	Buğday, Çavdarla Karışık Buğday	192 981	65	137	17
2510	Tabii Kalsiyum Fosfatlar, Tabii Alüminyum-Kalsiyum Fosfatlar	85 019	33	21	6
0702	Domates (Taze, Soğutulmuş)	77 101	16	52	13
1509	Zeytinyağı ve Fraksiyonları	67 153	10	-29	7
5205	Pamuk İpliği (Dikiş İpliği Hariç) Ağırlıkça % 85, Çoğu Pamuk	58 584	-15	8	19
8544	Elektrik İçin İzole Tel, Kablo, İzole İletici, Optik Lif Kablo	53 612	82	308	66
0909	Anason, Rezene, Kışniş, Kimyon, Karaman Kimyonu, Ardıç Tohumu	49 930	14	3	2
4105	Koyun ve Kuzuların Hazırlanmış Derileri	46 984	-3	52	3
6109	Tişörtler, Fanilalar, Diğer İç Giyim Eşyası-Örülmüş	38 798	-7	-8	54
6208	Kadın, Kız Çocuğu İçin Kombinezon, Jüp, Slip, Külot, Gecelik vb.	35 370	54	1,439	14
5407	Sentetik İplik, Monofil, Şeritlerle Dokumalar	34 472	23	26	33
0802	Diğer Kabuklu Meyvalar (Taze, Kuru, Kabuklu, Kabuksuz)	33 374	131	55	25
7606	Alüminyum Plaka, Levha ve Şeritler, Kalınlık > 0,2 mm	29 737	508	484	42
5201	Pamuk (Karde Edilmemiş,	24 692	-31	-83	34

	Taranmamış)				
3920	Plastikten Diğer Levha, Yaprak, Pelikül ve Lamlar	17 912	15	16	67
0504	Hayvan Bağırsakları, Mesaneleri, Mideleri (Balıklar Hariç)	17 138	-17	2	27
1404	Tarifenin Başka Yerinde Bulunmayan Diğer Bitkisel Maddeler	16 177	10	48	10
6802	Yontulmaya, İnşaata Elverişli İşlenmiş Taşlar (Kayagan Hariç)	15 833	33	20	38
0713	Baklagil Kuru Sebzeler	15 710	1	9	33
8418	Buzdolapları, Dondurucular, Soğutucular, Isı Pompaları	15 684	70	24	63
0809	Kayısı, Kiraz, Şeftali, Erik, Çakaleriği-Taze	15 530	-2	24	20
6206	Kadın, Kız Çocuklara Ait Bluz, Gömlek, Bluz-Gömlekler	15 269	17	65	50
3921	Plastikten Diğer Levhalar, Yaprak, Pelikül, Varak ve Lamlar	15 157	22	30	60
0808	Elma, Armut, Ayva (Taze)	14 664	8	46	31
9706	Eskiliği Yüz Yılı Aşan Antika Eşya	13 475	-1	442	17
1905	Ekmek, Hamur İşİ, Kek, Bisküvi vb Ekmekçi Mamulleri, Yufka, Kaşe	13 162	25	44	69
9999	Başka Yerde Tanımlanmayan Ürünler	12 741	-19	59	102
6204	Kadın, Kız Çocuklarına Ait Takım Elbise, Ceket, Elbise, Etek vb	12 364	-14	10	83
5806	Dokunmuş Kordelalar, Boldükler	12 178	38	26	29
0805	Turunçgiller (Taze, Kurutulmuş)	10 890	-2	25	36
1507	Soya Yağı ve Fraksiyonları	10 649		2,747	26
6110	Kazaklar, Süveterler, Hırkalar, Yelekler vb. Eşya-Örülmüş	9 986	-21	0	77
6203	Erkek Çocuklara Ait Takım Elbise, Ceket, Blazer, Pantolon, Şort	9 839	-12	-1	91
3003	Tedavide, Korumada Kullanılan Karıştırılmış İlaçlar	9 747	501	42	36
3004	Tedavi-Koruma İlaçları-Doze Edilmiş, Perakende Satılabilir	9 492	8	109	90
6108	Kadın, Kız İçin Kombinezon, Jüp, Jüpon,	8 843	-14	19	60

	Slip, Külot Gecelik vb.				
6107	Erkek, Erkek �ocuk İçin Külot, Slip, Pijama, Bornoz, Sabahlık vb.	8 832	5	44	50
6115	K�lotlu �oraplar, Kısa-Uzun Konlu �oraplar, Soketler- �r�lm�ş	8 814	6	1	55
1704	Şeker Mamulleri (Beyaz �okolata Dâhil), Kakaosuz	8 081	15	11	61

Kaynak: ITC calculations based on COMTRADE statistics, 2009

Petrol ve bitumenli minerallerden üretilen -ham hariç- yağlar ithalatı 2007 yılında toplam ithalat içindeki % 15,5 pay ile ilk sırada yer almış, % 6,7 pay ile binek otomobilleri, steysin vagonlar ve yariş arabaları ithalatı ise ikinci sırada yer almıştır. Suriye'nin 2007 yılında ithal ettiği diğer ürünler ise sırayla eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, mısır, Şeker, propilen yahut diğer olefin polimerleri, sentetik lif ipliği ve demir-elik çubuklardır.

Tablo 13. Suriye'nin İthalatında Başlıca  r nler (1000 Dolar)

HS No	�r�n Adı	2007 Değeri 1000 \$	Yıllık Büyüme 2003-2007 %	Yıllık Büyüme 2006-2007 %	Dünya İthalatındaki Sıralaması
	Toplam	12 802 700	22	29	78
2710	Petrol ve Bitümenli Minerallerden �retilen-Ham Hariç-Yağlar	1 990 702	58	109	46
8703	Binek Otomobilleri, Steysin Vagonlar, Yariş Arabaları	856 668	38	28	64
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	342 450	37	18	57
1005	Mısır	271 792	27	71	24
9999	Başka Yerde Tanımlanmayan �r�nler	255 975	18	92	63
1701	Şeker (Kamış, Pancar Őekeri) Kimyaca Saf Sakkaroz	178 407	4	-54	29
3902	Propilen Yahut Diğer Olefin Polimerleri (İlk Şekillerde)	169 651	85	-12	36
5402	Sentetik Lif İpliği (Dikiş İpliği Hariç)-Perakende Değil	159 308	7	-1	26
7214	Demir-elik �ubuklar-Sıcak Haddeli, D�ğ�lm�ş, Burulmuş, �ekilmiş	156 098	120	162	37
3901	Etilen Polimerleri (İlk Şekillerde)	140 934	46	242	60
8525	Radyo-Telefon, Radyo, Televizyon Vericileri, Televizyon Kamerası	133 588	25	-26	78
7210	Demir-elik Yassı Mamul, Kaplanmış, Sıvanmış 600 mm'den Geniş	129 179	18	26	53



4407	Uzunlamasına Kesilmiş, Biçilmiş Ağaçlar: 6 mm'den Kalın	124 419	13	40	47
8517	Telli Telefon-Telgraf İçin Elektrikli Cihazlar	113 961	11	74	77
4011	Kauçuktan Havalı Yeni Dış Lastikler	112 907	17	10	66
7207	Demir, Alaşımsız Çelikten Yarı Mamuller	110 202	65	55	39
1201	Soya Fasulyesi (Kırılmış Olsun, Olmasın)	109 042	44	60	29
8708	87.01–87.05 Pozisyonlardaki Taşıtların Aksam ve Parçaları	106 673	19	11	75
2711	Petrol Gazı ve Diğer Gazlı Hidrokarbonlar	91 713	37	167	65
3004	Tedavi-Koruma İlaçları-Doze Edilmiş, Perakende Satılabilir	87 225	16	18	106
8504	Elektrik Transformatörleri, Statik Konvertisörler, Selfler vb	86 872	14	20	65
7304	Demir-Çelikten (Dökme Hariç) Dikişsiz Tüp, Boru, İç Boş Profil	86 590	20	-1	63
3907	Poliasetaller, Diğer Polieterler, Epoksit-Alkid Reçineler vb	86 131	23	43	65
8481	Muslukçu, Borucu Eşyası-Basınç Düşürücü, Termostatik Valf Dâhil	81 659	20	33	70
2523	Portland Çimentosu, Şaplı Çimento, Curuf Çimentosu, Hidrolik vb	80 484	20	108	33
2304	Soya Yağı İmalinde Çıkan Artıklar ve Küspeler	78 665	5	8	41
0402	Süt ve Krema-Yoğunlaştırılmış veya Tadlandırılmış	74 615	44	17	38
5407	Sentetik İplik, Monofil, Şeritlerle Dokumalar	74 147	1	-4	45
2402	Tütün ve Tütün Benzerlerinden Purolar, Sigarillolar, Sigaralar	73 237	10	-3	44
4411	Lif Pano ve Levhalar-Reçine vb ile Aglomere Olsun, Olmasın	71 285	18	104	34
8705	Özel Tertibatlı Motorlu Taşıtlar	66 700	40	119	42
3903	Sitiren Polimerleri (İlk Şekillerde)	66 247	32	62	49
8413	Sıvılar İçin Pompalar, Sıvı Elevatörleri	65 907	14	-1	72

8415	Klima Cihazları-Vantilatörlü, Isı, Nem Değişirme Tertibatlı	64 954	11	121	65
8701	Traktörler	59 920	9	-8	74
9018	Tıp, Cerrahi, Dişçilik, Veterinerlik Alet ve Cihazları	58 625	7	-2	73
8479	Kendine Özgü Fonksiyonlu Makina ve Cihazlar	58 497	12	15	70
8414	Hava-Vakum Pompası, Hava-Gaz Kompresörü, Vantilatör, Aspiratör	55 086	13	11	73
7216	Demir veya Alaşimsız Çelikten Profiller	54 906	52	102	60
4802	Sıvanmış Kâğıt ve Karton; Perfore Edilmiş Kart ve Şeritler	54 004	10	61	62
8536	Gerilimi 1000 Voltu Geçmeyen Elektrik Devresi Teçhizatı	53 818	9	29	72
3904	Vinil Klorür veya Halojenli Diğer Olefin Polimerleri	52 289	39	79	56
7408	Bakır Teller	51 961	24	128	55
0901	Kahve	51 951	42	53	42
4810	Bir veya İki Yüzü Kaolin, İnorganik Madde Sıvanmış Kâğıtlar	50 751	14	26	64

Kaynak: ITC calculations based on COMTRADE statistics, 2009

2007 yılı içinde Suriye'nin ihracat yaptığı ülkeler arasında ilk sıralarda Almanya (% 24,2), İtalya (% 20,0), Fransa (% 12,2), Suudi Arabistan (% 7,8), Türkiye (% 5,9), Ürdün (% 5,7) ve Avusturya (% 5,3) yer almaktadır. Suriye petrolünün büyük kısmının AB ülkelerine ihraç edilmesi sebebiyle ihracatın yarısından fazlası Avrupa Birliği ülkelerine, geri kalan kısmın çoğu ise Arap ülkelerine yapılmaktadır.

Tablo 14. Suriye'nin İhracatında İlk 30 Ülke (1000 Dolar)

Partner Ülke	Suriye'nin 2007 yılı İhracatı	Partner Ülke ile 2007 yılı Ticaret Dengesi	Suriye'nin İhracatındaki Büyüme 2003-2007 %	Suriye'nin İhracatındaki Büyüme 2006-2007 %	Partner Ülkenin Dünya İthalatındaki Sıralaması
Toplam	6 372 971	-6 429 731	5	8	
Almanya	1 539 955	537 435	5	-6	3
İtalya	1 271 437	-12 043	8	41	8
Fransa	779 185	352 567	18	49	7
Suudi Arabistan	497 952	-225 383	6	8	33
Türkiye	376 959	-420 807	-8	101	20
Ürdün	364 025	56 452	21	45	77
Avusturya	338 942	279 457	45	21	23
Hollanda	234 623	-80 885	55	38	9
ABD	119 268	-242 152	-18	-48	2

İngiltere	109 614	-35 314	21	-78	6
İspanya	92 404	-129 936	-11	-52	11
Macaristan	87 345	29 279	140	2995	32
Kanada	75 102	14 541	3	237	12
Belçika	70 288	-134 563	7	220	10
Tunus	48 786	42 196	64	87	67
Rusya Fed.	37 997	-984 822	29	27	19
Yunanistan	35 062	-54 974	11	47	39
Yemen	31 119	23 456	14	53	91
Fas	25 253	-13 356	17	31	55
Japonya	23 005	-455 897	-18	132	5
Polonya	22 568	-14 968	152	40	21
Romanya	21 496	-95 822	46	47	41
Bulgaristan	19 901	-80 327	-1	7	57
Hindistan	19 565	-650 048	82	-75	18
Güney Kıbrıs R.K	11 944	-11 458	-45	-28	90
Brezilya	9 504	-186 168	19	-77	29
Portekiz	9 452	-10 763	-21	-76	38
Sırbistan	8 845	-1 988		50	68
Çin	8 272	-1 860 194	-16	-84	4
Güney Kore	6 526	-601 220	37	-78	14

Kaynak: ITC calculations based on COMTRADE statistics, 2009

Suriye'nin ithalat yaptığı ülkeler içinde Avrupa ülkelerinin yerini giderek Asya ve Orta Doğu ülkelerinin almakta olduğu görülmektedir. 2007 yılında Çin (% 14,6), İtalya (% 10,0), Rusya Federasyonu (% 8,0) ve Almanya (% 7,8) en büyük tedarikçi ülkeler olurken; diğer başlıca önemli ithalat ortaklarının Türkiye (% 6,2), Suudi Arabistan (% 5,6), Hindistan (% 5,2) ve Güney Kore (% 4,7) olduğu dikkat çekmektedir. Lübnan ve Suriye arasındaki ticaret hacminin son yıllarda düşmekte olduğu dikkat çekmektedir; ancak söz konusu rakamların iki ülke arasında yaygın olan kaçak ticareti içermemesinden dolayı gerçek ticaret hacmini yansıtmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Suriye'nin Arap ülkeleri ve Türkiye ile imzalamış olduğu Serbest Ticaret Anlaşmalarının etkileri ile Suriye'nin bu ülkelerden gerçekleştirdiği ithalatının ilerleyen yıllarda daha da artması beklenmektedir.

Tablo 15. Suriye'nin İthalatında İlk 30 Ülke (1000 Dolar)

Partner Ülke	Suriye'nin 2007 yılı İthalatı	Partner Ülke ile 2007 yılı Ticaret Dengesi	Suriye'nin İthalatındaki Büyüme 2003–2007 %	Suriye'nin İthalatındaki Büyüme 2006–2007 %	Partner Ülkenin Dünya İhracatındaki Sıralaması
Toplam	12 802 700	-6 429 731	22	29	
Çin	1 868 466	-1 860 194	40	38	2
İtalya	1 283 480	-12 043	22	58	6
Rusya Fed.	1 022 819	-984 822	46	69	12
Almanya	1 002 520	537 435	16	19	1
Türkiye	797 766	-420 807	19	31	33
Suudi Arabistan	723 335	-225 383	419	22	18
Hindistan	669 613	-650 048	34	64	25

Güney Kore	607 746	-601 220	21	26	11
Japonya	478 902	-455 897	26	40	4
Fransa	426 618	352 567	5	-33	5
ABD	361 420	-242 152	12	61	3
Hollanda	315 508	-80 885	24	87	7
Ürdün	307 573	56 452	33	14	93
İspanya	222 340	-129 936	11	20	16
Belçika	204 851	-134 563	0	-23	9
Brezilya	195 672	-186 168	27	-3	22
Malezya	166 079	-164 366	2	6	19
Tayvan	162 017	-160 490	13	23	17
İsviçre	152 302	-150 401	13	49	20
İngiltere	144 928	-35 314	1	-3	8
Arjantin	144 108	-143 526	2	12	43
Tayland	121 252	-120 573	9	23	24
Romanya	117 318	-95 822	-6	34	53
Bulgaristan	100 228	-80 327	59	177	65
İsveç	96 274	-91 435	-1	39	21
Yunanistan	90 036	-54 974	9	-56	63
Endonezya	79 481	-78 992	17	43	31
Çek Cumhuriyeti	61 812	-59 384	23	18	30
Yeni Zelanda	61 601	-61 431	85	72	59
Kanada	60 561	14 541	37	42	10

Kaynak: ITC calculations based on COMTRADE statistics, 2009

## TÜRKİYE İLE TİCARET

Suriye ile olan dış ticaretimiz, uzun yıllar iki ülke arasında yaşanan siyasi gerginlikten dolayı olumsuz etkilenmesine rağmen, Türkiye'nin Suriye'ye ihracatında son yıllarda önemli artışlar kaydedilmiştir. 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması'nın olumlu etkileri hem 2007 hem de 2008 yılı verilerine yansımıştır.

İki ülke arasındaki ticaret incelendiğinde Suriye'ye ihracatımızın 2007 yılında % 31, 2008 yılında da % 39,7 oranında arttığı; 2002–2006 yılları arasında sürekli azalan ithalatımızın ise 2007 yılında % 100'ün üzerinde, 2008 yılında da % 69,6 oranında artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Türkiye'nin Suriye ile ticaretinde verdiği dış ticaret fazlasının da 2008 yılında % 13 oranında arttığı görülmektedir.

Tablo 16. Türkiye-Suriye Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları)

Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi
2000	184 266 734	545 239 568	-360 972 834	729 506 302
2001	281 141 191	463 475 682	-182 334 491	744 616 873
2002	266 771 540	506 247 231	-239 475 691	773 018 771
2003	410 754 941	413 349 362	-2 594 421	824 104 303
2004	394 782 934	357 656 434	-37 126 500	752 439 368
2005	551 627 266	272 179 750	279 447 516	823 807 016

2006	609 417 000	187 249 765	422 167 235	796 666 765
2007	797 765 944	376 959 229	420 806 715	1 174 725 173
2008	1 114 840 080	639 212 676	475 627 404	1 754 052 756
2008*	341 298 770	275 268 488	66 030 282	616 567 258
2009*	420 940 561	61 476 904	359 463 657	482 417 465

\* Ocak-Nisan dönemi

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları

Gelişen ticari ilişkilerde istatistiklere yansımayan fakat önemlilik arz eden sınır ve bavul ticareti de dikkate alındığında, Suriye dış ticaretimizde ilk sıralarda yer almaktadır. Suriye'ye ihracatımızın büyük bir kısmı özel sektöre yönelik olup; Suriyeli firmaların ülkemizin sanayileşme düzeyini bilmeleri, mallarımızın kalitesini ve standartlarını beğenmeleri ve fiyatlarımızı cazip bulmaları iki ülke arasındaki ticari ilişkileri olumlu yönde etkilemektedir. Suriye'nin ithalatında kamu sektörünün önemli bir payı olmasına rağmen, Türkiye'nin Suriye'ye ihracatının kamu sektörüne yönelik olan payı düşüktür.

2008 yılında Türkiye'nin Suriye'ye ihraç ettiği ürünler incelendiğinde; en önemli ihraç kalemi olan çimento'nun toplam ihracat içindeki payının % 9,2'den % 10,3'e yükseldiği ve çimento ihracatımızın % 56,1 oranında arttığı görülmektedir. 2008 yılı ihracatımızda ikinci büyük kalemi ise toplam ihracat içindeki % 7,2'lik payı ile ayçiçeği, aspir ve pamuk tohumu yağları oluşturmaktadır. Toplam ihracattan aldığı % 3,6 pay ile üçüncü sırada yer alan demir/çelik çubukların ihracatında da 1,3 kat artış gerçekleşmiştir.

Tablo 17. Türkiye'nin Suriye'ye İhracatında İlk 40 Ürün (ABD Doları)

HS No	Toplam	2006	2007	2008
2523	Çimento	34 388 626	73 754 945	115 128 955
1512	Ayçiçeği, Aspir, Pamuk Tohumu Yağları (Kimyasal Olarak Değiştirilmemiş)	12 252 858	672 348	80 113 088
7214	Demir/Çelik Çubuklar (Sıcak Haddeli, Dövülmüş, Burulmuş, Çekilmiş)	5 917 900	17 557 253	40 575 818
2710	Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen -Ham Hariç- Yağlar	11 943 012	29 684 481	40 449 027
8544	İzole Edilmiş Tel, Kablo; Diğer İzole Edilmiş Elektrik İletkenleri; Fiber Optik Kablolar	5 904 821	64 144 390	35 680 783
7216	Demir/Alaşımsız Çelikten Profil	14 301 757	14 656 134	32 273 622
2309	Hayvan Gıdası Olarak Kullanılan Müstahzarlar	6 400	0	29 541 949
5506	Sentetik Devamsız Lifler (Taranmış, İleri İşlem Görmüş)	14 187 156	20 706 475	28 668 813
3917	Plastikten Tüpler, Borular, Hortumlar; Conta, Dirsek, Rakor vb	22 320 000	17 211 761	20 241 981
1516	Hayvansal ve Bitkisel Yağlar vb. Fraksiyonları	14 110 538	15 603 507	20 187 197
2515	Mermer ve Traverten, Ekoşin Su Mermeri, Kireçli Taşlar	14 509 158	14 704 387	20 183 038
3920	Plastikten Diğer Levha, Yaprak, Pelikül ve Lamlar	9 703 501	14 773 120	19 791 514
7308	Demir/Çelikten İnşaat ve Aksamı	23 422 598	19 146 103	19 722 033
5509	Sentetik Devamsız Liften İplik (Dikiş	23 704 107	17 425 840	17 414 410

	Hariç) (Toptan)			
5205	Pamuk (Dikiş Hariç) İpliği (Ağırlık; =>% 85 Pamuk) (Toptan)	47 163	43 586	16 707 722
1517	Margarin	10 848 201	14 962 824	15 332 600
8703	Otomobil, Steysin Vagonlar, Yarış Arabaları	43 704 485	10 288 102	13 047 834
7306	Demir/Çelikten Diğer Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller	8 463 327	7 796 303	12 992 165
7213	Demir/Çelik Filmaşın (Sıcak Haddelenmiş, Rulo Halinde)	4 378 849	1 585 807	12 934 181
8437	Tohumları Temizleme, Ayırma, Öğütme, İşleme Makine ve Cihazları	1 736 686	4 096 402	12 638 106
4011	Kauçuktan Yeni Dış Lastikler	10 105 737	13 208 127	11 750 854
7208	Demir/Çelik Sıcak Hadde Yassı Mamulleri-Genişlik 600 mm'den Fazla	2 230 982	7 939 086	11 511 450
7311	Demir/Çelikten Sıkıştırılmış/Sıvılaştırılmış Gaz İçin Kaplar	66 464	303 067	11 255 863
0407	Kus ve Kümes Hayvanlarının Kabuklu Yumurtaları	0	4 377 304	9 585 440
8481	Muslukçu, Borucu Eşyası-Basınç Düşürücü, Termostatik Valf Dâhil	2 516 718	5 563 715	9 472 131
0802	Diğer Kabuklu Meyveler (Taze/Kurutulmuş), (Kabuğu Çıkarılmış/Soyulmuş)	1 310 468	1 595 424	8 854 086
2716	Elektrik Enerjisi	9 349 048	68 328 621	8 175 801
8705	Özel Amaçlı Motorlu Taşıtlar	4 969 424	12 021 731	7 088 768
8474	Toprak, Taş, Metal Cevheri vb. Ayıklama, Eleme vb. İçin Makineler	4 722 653	6 022 095	6 960 363
7310	Demir-Çelik Tanklar, Varil, Fıçı, Kutular (Hacmi <300 lt)	3 165 697	3 326 765	6 893 260
0713	Kuru Baklağiller (Kabuksuz) (Taneleri İkiye Ayrılmış)	6 663 943	2 669 720	6 246 681
4805	Diğer Sıvanmamış Kâğıt/Kartonlar (Rulo veya Tabaka)	773 174	366 063	6 235 461
5402	Sentetik Lif İpliği (Dikiş İpliği Hariç) (Toptan)	5 102 928	5 734 839	6 176 558
8421	Santrifüjle Çalışan Kurutma, Filtre, Arıtma Cihazları	1 152 875	2 879 915	5 893 476
2106	Tarifenin Başka Yerinde Yer Almayan Gıda Müstahzarları	48 533	888 220	5 453 360
8708	Kara Taşıtları İçin Aksam, Parçaları	4 116 343	4 524 390	5 446 833
8479	Kendine Özgü Fonksiyonlu Makine ve Cihazlar	3 209 403	5 847 108	5 397 167
8702	Toplu Halde Yolcu Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	5 923 394	5 654 923	5 207 469
3923	Eşya Taşıma Ambalajı İçin Plastik Mamulleri, Tıpa, Kapak, Kapsül	1 923 363	1 846 795	5 164 527
9403	Diğer Mobilyalar vb. Aksam, Parçaları	69 634	2 249 202	5 103 710

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM kayıtları

2008 yılında Suriye'den ithal edilen ürünlerin % 49,3'ünü ham petrol oluştururken, işlenmiş petrolün payı % 24,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerin ithalatındaki artış oranı ise

sırayla 1,7 kat ve % 12,1'dir. Ayrıca tabii kalsiyum ithalatının 1,5 kat artışla üçüncü sırada yer aldığı ve toplam ithalat içindeki payının % 10,7 olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Türkiye'nin Suriye'den İthalatında İlk 40 Ürün (ABD Doları)

		2006	2007	2008
HS No	Toplam	187 249 765	376 959 229	639 212 676
2709	Ham Petrol (Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar)	0	117 676 757	315 515 290
2710	Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen –Ham Hariç- Yağlar	85 893 102	141 739 426	158 885 797
2510	Tabii Kalsiyum; Tabii Alüminyum Kalsiyum Fosfat ve Fosfatlı Tebeşir	17 410 572	27 684 351	68 229 638
5209	Pamuk Men (Dokuma % 85 < Pamuklu 200g/m <sup>2</sup> den Fazla)	4 696 894	7 449 919	10 970 389
7606	Alüminyum Sac, Levha ve Şeritler, Kalınlık>0,2 mm	0	2 417 733	10 225 088
5205	Pamuk (Dikiş Hariç) İpliği (Ağırlık; =>%85 Pamuk) (Toptan)	554 077	17 783 298	10 224 594
5201	Pamuk (Kardesiz, Taranmamış)	46 893 129	4 639 126	7 394 422
6402	Ayakkabı; Dış Tabanı, Yüzü Kauçuk ve Plastik Diğer	22 154	3 203 706	5 011 467
3402	Yıkama, Temizleme Müstahzarları- Sabunlar Hariç	1 292 020	2 311 645	4 071 173
7204	Demir/Çelik Döküntü ve Hurdaları, Bunların Külçeleri	3 257 809	4 224 999	2 951 027
5407	Sentetik İplik, Monofil, Şeritlerle Dokumalar	0	1 726 194	2 939 508
4105	Koyun ve Kuzuların Dabaklanmış Derileri	0	84 996	1 880 972
5509	Sentetik Devamsız Liftten İplik (Dikiş Hariç) (Toptan)	0	974 782	1 872 997
8430	Toprak, Maden, Cevheri Taşıma, Ayırma, Seçme vb. İş Makineleri	224 770	276 400	1 580 835
5402	Sentetik Lif İpliği (Dikiş İpliği Hariç) (Toptan)	0	537 651	1 556 267
7308	Demir/Çelikten İnşaat ve Aksanı	222 361	374 709	1 550 033
6406	Ayakkabı Aksanı, İç Taban, Topuk Rampası, Getr, Tozluk, Dolak vb	764 165	1 098 692	1 527 659
9029	Diğer (Devir, Üretim, Mesafe, Hız vb.) Sayaçlar	0	0	1 479 067
2814	Saf Amonyak/Amonyagin Sulu Çözeltileri	0	115 525	1 312 906
3921	Plastikten Diğer Levhalar, Yaprak, Pelikül, Varak ve Lamalar	2 022 167	576 654	1 275 080
5505	Sentetik-Suni Lif Döküntüleri	690 439	862 463	1 205 797
0711	Geçici Olarak Konserve Edilmiş Sebzeler	1 285 568	1 402 590	1 163 098
0910	Zencefil, Safran, Zerdeçal, Kekik, Defne Yaprakları, Köri ve Diğer Baharat	186 020	1 088 009	1 030 180
6204	Kadın/Kız Çocuk İçin Takım, Takım Elbise, Ceket vs.	35 917	1 056 580	994 390
0802	Diğer Kabuklu Meyveler (Taze/Kurutulmuş) (Kabuğu Çıkarılmış/Soyulmuş)	70 245	0	915 692
7601	İşlenmemiş Alüminyum	43 200	0	811 237
5903	Plastik Emdirilmiş, Sıvanmış, Kaplanmış Mensucat	27 840	549 172	738 259

2306	Bitkisel Yağların Üretiminden (23.04–05 Hariç) Arta Kalan Küspe ve Katı Atıklar	1 595 813	891 470	729 892
8479	Kendine Özgü Fonksiyonlu Makine ve Cihazlar	16 170	0	714 752
4601	Örgüden/Örölmeye Elverişli Maddelerin Benzeri Ürünlerinden Yapılmış	1 031 907	1 256 531	679 578
5208	Pamuk Men (Ağırlıkça % 85 ve Fazla Pamuk m <sup>2</sup> 200 gr)	0	4 824	619 366
1103	Bulgur, İrmik, Topak Halinde Hububat ve Pelletler	0	0	492 800
9614	Pipolar, Puro ve Sigara Ağızlıkları vb. Aksarı, Parçaları	344 101	503 834	492 230
9603	Süpürgeler, Fırçalar, Yer Süpürgeleri, Paspas, Toz Süpürgesi vb.	236 147	465 847	466 713
6405	Ayakkabı; Diğer	1 098 064	232 369	452 755
3901	Etilen Polimerleri (İlk Şekillerde)	193 246	729 983	452 159
0713	Kuru Baklagiller (Kabuksuz) (Taneleri İkiye Ayrılmış)	1 350 675	3 237 386	432 838
2806	Hidrojen Klorür (Hidroklorik Asit) Klor Sülfirik Asit	0	146 149	429 661
3506	Diğer Müstahzar Tutkallar, Yapıştırıcılar	217 042	245 678	425 513
3907	Poliasetaller, Diğer Polieterler, Epoksit-Alkid Reçineler vb (İlk Şekilde)	232 788	1 208 578	420 893

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM kayıtları

## Türkiye ve Suriye Arasında İmzalanan Anlaşmalar

### Türkiye ile Suriye Arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması

2006/11044 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 06.11.2006 tarihli ve 26338 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması" 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Anlaşma'nın başlıca hedefleri; taraflar arasındaki ekonomik işbirliğinin artırılması ve güçlendirilmesi, mal ticaretindeki kısıtlamaların kaldırılması, uygun rekabet koşullarının yaratılması, karşılıklı yatırımların teşvik edilmesi ve tarafların üçüncü ülke piyasalarındaki ticaret ve işbirliğinin geliştirilmesidir.

Anlaşma, sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ve eş etkili vergi ve önlemlerin kaldırılması başta olmak üzere, teknik mevzuat, tarım ürünlerindeki taviz değişimi, hayvan ve bitki sağlığı önlemleri, iç vergilendirme, yapısal uyum, damping, acil durumlar, devlet tekelleri, korunma önlemleri, ödemeler, menşe kuralları, devlet yardımları, fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları, kamu ihaleleri ve kurumsal hükümler konularında düzenlemeler içermektedir.

Anlaşma kapsamında, sanayi ürünleri ile seçilmiş bir kısım tarım ürününde pazara giriş kolaylıkları sağlanmaktadır. Bu çerçevede ülkemiz, Suriye menşeli sanayi ürünlerinin Türkiye'ye ithalinde uyguladığı gümrük vergilerini Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kaldırmıştır. Suriye tarafı ise, Türkiye menşeli sanayi ürünlerinin Suriye'ye ithalinde uygulanmakta olan gümrük vergilerini, bir kısım ürünler için Anlaşma'nın yürürlüğe girdiği tarihte, farklı gruplara bölünmüş diğer ürünler için ise 3–12 yıl arasında değişen indirim



takvimi kapsamında tedricen sıfırlayacaktır. Anlaşma metnine ve eklerine Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın web sayfasından ([www.dtm.gov.tr](http://www.dtm.gov.tr)) ulaşılabilmektedir.

Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte mal ticaretindeki kısıtlamaların kaldırılması suretiyle ticaret hacminin genişletilmesi ve iki ülke arasındaki ekonomik işbirliğinin artırılması ve güçlendirilmesi konularında önemli bir adım atılmış bulunmaktadır. Anlaşma'nın olumlu etkilerinin 2007 ve 2008 yıllarında kendini gösterdiği görülmektedir.

İki ülke arasındaki ticaret 1 Ocak 2007'den itibaren STA çerçevesinde gümrük idarelerince düzenlenecek EUR-1 belgesi ile yapılacağından dolayı, Türk mallarına ilişkin menşe belgelerinin ve ticari faturaların konsolosluk tasdik harcından muaf edilmesini içeren 56 nolu yasa 1 Ocak 2007'de Suriye'nin ilgili makamları tarafından kabul edilmiştir. Bu çerçevede, Suriye'nin Türkiye'den ithal ettiği ürünlerde faturadaki mal bedelinin %1,5'i olarak ödenen tasdik harcı ile her menşe belgesi için ödenen 16 Dolar tutarındaki harç yeni yasa ile iptal edilmiş, ayrıca Konsolosluklardan tasdik zorunluluğu da ortadan kaldırılmıştır.

#### *Suriye'ye Tarım Ürünleri İhracatı*

*"Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti arasında Serbest Ticaret Alanı Tesis Eden Ortaklık Anlaşması" eki Protokol 1'de yer alan Türkiye menşeli tarım ürünlerinin Suriye'ye ihracatı ile ilgilenen firmaların Suriye Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, Tarımsal ve Hayvansal Ürünler Depolama ve Pazarlama Kurumu ile temasa geçmelerinde, söz konusu ürünlerin Suriye'ye ithalatının bahse konu Kurum tarafından yapılacak olması nedeniyle fayda görülmektedir. Tarımsal ve Hayvansal Ürünler Depolama ve Pazarlama Kurumu'nun iletişim adresleri aşağıdadır:*

*Syria Ministry of Economy and Trade  
General Establishment for Storing Marketing Agricultural and Animality Products  
Zablatani PB: 5603 Damascus/SYRIA  
Tel: + (963 11) 463 06 25- 463 06 31- 463 06 12  
Faks: + (963 11) 463 66 85 – 542 30 01  
E-posta: [store@store-marketing.com](mailto:store@store-marketing.com)  
Web: [www.store-marketing.com](http://www.store-marketing.com)*

#### *Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması*

Suriye ile Türkiye arasında 6 Kasım 2004 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 2005'ten itibaren uygulanmaya başlanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ile firmaların her iki ülkede ayrı ayrı vergilendirilmek suretiyle çifte vergilendirmeye tabi tutulmasının önüne geçilmesi ve vergi kaçakçılığına engel olunması hedeflenmektedir.

#### *Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması*

6 Ocak 2004'te imzalanan ve 3 Ocak 2006'da yürürlüğe giren Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması ile de iki ülke arasındaki karşılıklı yatırımların artırılması, istikrarlı bir yatırım ortamının yaratılması, ekonomik kaynakların en etkin şekilde kullanılması ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

## Ulaştırma Konusunda İkili İlişkiler

Türkiye ile Suriye arasındaki kara yolu taşımaları, 23.03.1982 tarihli “Uluslararası Kara yolu Taşımacılığı Anlaşması” ve bu anlaşmaya dayalı protokoller çerçevesinde yürütülmektedir.

Orta Doğu ve Yakın Doğu'ya yapılacak demir yolu taşımaları Türkiye, İran, Suriye, Ürdün ve Lübnan'ın üyesi olduğu Orta Doğu Demir Yolları Konferansı Ortak Anlaşması çerçevesinde yapılmaktadır. 1997 yılı ikinci yarısından itibaren Irak ile Suriye arasındaki Al-Waled sınır kapısının yük ve yolcu taşımacılığına açılması sonrasında TCDD Nusaybin-Kamışlı hattında taşımacılığa başlamıştır. Ülkemiz sınırları içinde kalan İslahiye-Meydanekbez demiryolu hattı ile Suriye'ye ve bu ülke üzerinden Ürdün'e taşıma yapılabilmektedir.

## Enerji Konusunda İkili İlişkiler

Tüpraş, Suriye Milli Petrol Şirketi'nden (SYTROL), yıllık bazda yapılan kontratlarla ham petrol alımına 1995 yılında başlamıştır. Türkiye'nin enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesinin taşıdığı önem dikkate alındığında, sınırlarımıza çok yakın bir bölgede bulunan rezervlerden elde edilecek doğal gazın yaklaşık 300 km'lik bir boru hattı ile güneydeki sanayi merkezlerimize taşınması mümkün görülmektedir.

Enerji alanında işbirliği, ikili planda Suriye'nin petrol ve doğal gaz sahalarında keşif, üretim ve işletme faaliyetlerini, çok taraflı planda ise Mısır'ın El Ariş Limanından Ürdün-Suriye-Türkiye bağlantısıyla Avrupa'ya ulaştırılması planlanan doğal gaz boru hattını kapsamaktadır. Diğer yandan Ürdün, Suriye, Lübnan ve Mısır'ın dahil olduğu Mashrek Anlaşması'na Irak'ın da katılmış olması ile Irak doğal gazının Suriye'nin Homs Şehrine, daha sonra da Halep üzerinden Türkiye'ye taşınması söz konusudur. Suriye ve Türkiye arasında enerji alanında önemli konulardan biri de, Atatürk Barajı nedeniyle kontrol altına alınan Fırat Suları ve Asi Nehri teşkil etmektedir.

## Turizm Konusunda İkili İlişkiler

Türkiye ile Suriye arasında 17 Mayıs 1982 tarihinde imzalanan bir Turizm işbirliği Anlaşması bulunmaktadır. Ülkemize gelen Suriye vatandaşlarının önemli bir bölümü ticari amaçlarla ülkemizi ziyaret etmektedir. Ancak, gelişen ilişkilerle birlikte karşılıklı turist sayısı da artmaya başlamıştır.

## İGEME'nin Suriye'ye Yönelik Fuar Faaliyetleri

İhracatçılarımızla yabancı ithalatçı ve iş adamlarının doğrudan temas kurmalarını, ihrac ürünlerimizin ve firmalarımızın hedef pazarlarda tanınmasını sağlamak ve firmalarımızın mevcut pazar paylarını artırmak amacıyla, Suriye'nin başkenti Şam'da 15-22 Ağustos 2008 tarihleri arasında düzenlenen 55. Şam Uluslararası Fuarı'na Türkiye'nin milli katılım organizasyonu AKİB-Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği ile Merkezimiz tarafından gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

50 ülkeden toplam 4750 firmanın katıldığı Fuar'da toplam 22 ulusal stand yer almıştır. Katılımcı firma ve kuruluşlarımız fuar süresince çok sayıda iş görüşmeleri yapmış olduklarını ve fuarın Merkezimiz organizasyonu ve gerçekleştirilen iş bağlantıları açısından genel olarak başarılı geçtiğini ifade etmişlerdir. Tarihin en eski ve önemli ticaret şehirlerinden biri olan Şam'da her yıl düzenlenmekte olan Şam Uluslararası Fuarı,

Ortadoğu'nun en önemli genel nitelikli fuarlarından biridir. Bu yıl 56.'sı düzenlenecek olan Şam Uluslararası Fuarı (14-22 Temmuz 2009) hakkında detaylı bilgi, web sitemizde "Fuarlar" başlığı altında mevcuttur.

Tablo 19. Suriye'de 2009 Yılında Düzenlenmesi Planlanan Fuarlar

	Fuarın Adı	Tarih	Sektör	Şehir	Organizatör Firma	Katılım Bedeli (\$/€ m <sup>2</sup> )
Milli Katılım	9. SYRMOTORSHOW-09	1-7 Temmuz 2009	Otomotiv, Aksesuarları ve Otomotiv Yan Sanayi	Şam	LADİN	320 \$
	56. Şam Uluslararası Fuarı	14-22 Temmuz 2009	Genel	Şam	İGEME	280 \$
	MATEX	21-25 Ekim 2009	Tekstil Makineleri ve Malz.	Halep	MERKÜR	275 \$
Bireysel Katılım	FOODexpo International Arab Exhibition for Food Industries, Packing and Packaging <a href="http://www.foodexposyria.com">www.foodexposyria.com</a>	11-15 Haziran 2009	Gıda İşleme ve Paketleme Makineleri	Şam	Delta Group for Economy and Bussiness	-
	Syrian Medicare - International Medical Exhibition	18-21 Haziran 2009	Tıbbi Teknoloji, Sağlık, Eczacılık	Şam	United for Int'l Exhibitions and Conferences	-
	Fayatex <a href="http://www.alyamanfairs.com">www.alyamanfairs.com</a>	9-12 Temmuz 2009	Tekstil ve Makinaları Ev Tekstili	Halep	Al Yaman Fairs	-
	FAYATEX - International Yarn, Fabrics & Auxiliaries Exhibition <a href="http://www.alyaman.com">www.alyaman.com</a>	Temmuz 2009	Tekstil, Kumaş ve Ev Tekstili	Halep	Al Yaman Fairs	-
	DLFA- International Fair for Shoes & Leather Products <a href="http://www.dltafair.com">www.dltafair.com</a>	Ağustos 2009	Ayakkabı, Giyim ve Deri Ürünleri	Şam	Al Sarayri & Salha Int. Co.	-
	DLTA - The International Fair of Shoes & Leather Industries, Materials & Technology <a href="http://www.dltafair.com">www.dltafair.com</a>	Ağustos 2009	Ayakkabı, Deri Ürünleri Endüstrisi, Yan Sanayi ve Teknoloji	Şam	Al Sarayri & Salha Int. Co.	-
	MATEX - International Yarn, Fabrics & Textile Machinery Exhibition <a href="http://www.alyaman.com">www.alyaman.com</a>	21-25 Ekim 2009	Tekstil Makine ve Teknolojileri	Halep	Al Yaman Fairs	-
	Cosmetic Expo <a href="http://www.cosmeticexpo.org">www.cosmeticexpo.org</a>	1 Kasım 2009	Kozmetik	Şam	Syrian Expo Center	-
	SHAAM - Exhibition of Information Technology and Communication <a href="http://www.arabiangroup.com">www.arabiangroup.com</a>	Kasım 2009	Bilgi Teknolojisi, İletişim	Şam	Syrian Computer Society/Arabian Group	-
	SPORTEX <a href="http://www.almashrek-co.com">www.almashrek-co.com</a>	Kasım 2009	Spor ve Ekipmanları	Şam	Al Sarayri & Sahla Int. Co.	-
	SIATEX	6-9 Aralık	Tarım ve Gıda	Şam	Text Expo	-

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

<http://www.dtm.gov.tr/dtmweb/index.cfm?action=detay&yayinID=1341&icerikID=1455&dil=TR>

## SURİYE PAZARI İLE İLGİLİ BİLGİLER

### Dış Ticaret Politikası

Suriye, Ekim 2001'de Dünya Ticaret Örgütü'ne üyelik için başvuruda bulunmuş; Ekim 2004'te Avrupa Birliği ile bir Ortaklık Anlaşması imzalamış, ayrıca Türkiye ile ve 21 Arap ülkesiyle Arap Ligi çerçevesinde Serbest Ticaret Anlaşmaları (STA) yapmış bulunmaktadır. AB'nin Suriye ile Ortaklık Anlaşması müzakereleri 2004 yılında sonuçlanmış ve 19 Ekim 2004'te anlaşma metni imzalanmıştır. Anlaşmada tarım ürünlerine uygulanan gümrük tarifelerinin ve ticaretteki teknik engellerin kaldırılmasına, fikri mülkiyet haklarına ve ticaretteki anlaşmazlıkların çözüm yöntemlerine ilişkin hükümler yer almaktadır. Avrupa Birliği, STA çerçevesinde Suriye'ye ayrı bir önem vermektedir. Bundan dolayı Suriye'nin serbest pazar ekonomisine geçme gayretlerine AB tarafı da destek vermektedir. Arap Ortak Pazarı'nın üyesi olduğundan Orta Doğu ülkeleriyle bağlantıda da kilit konumda olan Suriye, yakın komşuları ve bölgedeki diğer İslam ülkeleriyle yakın işbirliği içerisinde.

Ekim 1998 tarihinde Adana Protokolü'nün imzalanması ile Türkiye-Suriye ilişkilerinin daha fazla gelişmesinin önündeki önemli bir engel kaldırılmıştır. İki ülke arasında tarihten gelen siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik yakınlık, ticari ve ekonomik ilişkilerin giderek daha olumlu bir seyir izlemesini sağlamış; Suriye'de faaliyet gösteren Türk yatırımcıları ve ihracatçılarının yoğun gayretiyle bu pazara giriş sağlanmıştır. 2000 yılında uygulamaya konulan "Komşu ve Çevre Ülkeler Stratejisi" ile de başta Suriye olmak üzere komşu ülkelere yönelik ihracatımız büyük artış göstermiştir. 2004 yılında ise Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, Gaziantep'te Suriye Başkonsolosluğu'nun açılması için 251 nolu kararnameyi çıkarmış ve 2005 yılında Cumhuriyet tarihinde ilk kez yabancı bir ülke, İstanbul ve İzmir dışında bir Anadolu kentine resmi bir konsolos atamıştır.

### İthalat Rejimi

#### Genel İthalat Politikası:

- Hammadde, yedek parça, makina ekipman (tarım ve sanayi) tıbbi/laboratuar cihazları ve mühendislik cihazları ile bilimsel cihazların ithalatına izin verilmesi,
- Yerli üretimi bulunmayan gıda maddeleri ile tarımsal ürünlerin ithalatına izin verilmesi, yerli üretimi bulunan maddelerin ithalatının kısılması veya mümkün olduğunca asgariye indirilmesi,
- Daha yüksek gümrük vergisi uygulanarak lüks maddelerin ithalatının kısılması,
- Temel veya lüks olduklarına bakarak ithal mallarının değişik gümrük vergilerine tabi kılınması,
- İthalatın büyük bir bölümünün ihracat gelirleriyle finanse edilmesi.

#### Suriye'ye mal ithalatında aranan belgeler:

- Konşimento,

- Ticari fatura,
- Paketleme listesi,
- Menşe şahadetnamesi (Tarım ürünlerinde Konsolosluk onayı),
- Türkiye ile Suriye arasında imzalanan ve 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması kapsamındaki ürünler için EUR 1 Belgesi.

Eylül 2004 itibarıyla Suriye'ye çimento ithalatı serbest bırakılmış ve özel sektör firmaları tarafından da çimento ithalatı yapılmasına izin verilmiştir. Ekonomi Bakanlığı kararıyla Ekim 2005 itibarıyla hazır giyim ve aksesuar ithalatı, Aralık 2005 itibarıyla da ülkede üretimi olmayan ilaçların ithalatı serbest bırakılmıştır. 29 Mart 2006'da ise daha önce ithali yasak olan kozmetik ürünleri, karton kutu, kartpostal, yünlü kumaş, battaniye, mantar, plastik, çeşitli tiplerde boru, buzdolabı, dondurma makinesi, kol saati, bilezik, aksesuar malzemesi, bulaşık makinesi, salıncak, sigara ağızlığı, kereste, çocuk maması, avokado, ananas, fasulye, mango, sodyum klor, fosfat, elektrikli süpürge, duvar kağıdı, su ısıtıcısı, temizlik malzemesi, tablo, çeşitli ebatlarda sandık, plastik resim, uyku tulumu, nevresim, ham deri, granit, çocuk mamasının hazırlanmasında kullanılan malzemeler ve yün makinesi ithalatını serbest bırakmıştır.

Türkiye'den Suriye'ye narkotik ürünler, silah, İsrail malları, mücevherat ve bazı tarım ürünlerinin (buğday, pamuk, şeker pancarı tohumu) ithalatı yasaktır. Tütün ve çelik gibi bazı temel ürünlerin ithalatı devletin ya da devlet tarafından görevlendirilmiş özel kuruluşların tekelindedir. Suriye'nin mal ithalatında istediği standartlar ise; gıda maddelerinde sağlık kontrolü, bitkisel/hayvansal ürünler için Karantina Belgesi ve etikette mutlaka ürünün üretim ve son kullanma tarihlerinin bulunmasıdır. Ana mal olarak tabir edilen malların kontrolü, gümrüklerde görsel olarak yapılmaktadır.

Özellikle sanayi ve tarım için gerekli maddelerin ithal izinlerine öncelik verilmektedir. İmalat için gerekli hammaddelerin ve ara malların ithalatının Suriye Ticaret Bankası tarafından finansmanı mümkün kılınmıştır. Suriye Hükümeti bazı durumlarda geçici ithalata izin vermektedir. Örneğin Suriye'de bir proje yürütmekte olan firmaların söz konusu proje için gerekli olan makina ve ekipmanları ithal etmelerine izin verilmektedir. Söz konusu işler tamamlandıktan sonra bu makina ve ekipmanlar tekrar yurt dışına çıkarılabilmektedir.

## Kamu Alımları

Kamuya ihracat gerçekleştirmek, özel sektöre nisbeten daha karışık ve zordur. Kamu sektörü özellikle 20 000 Dolar'a kadar olan küçük alımlarda direkt satın alma, büyük anlaşmalar söz konusu olduğunda ise ihale yoluyla alımlarını gerçekleştirmektedir. Zaman zaman da takas yöntemine başvurulmaktadır. Devlet genellikle Ekonomi Bakanlığı tarafından yayınlanan "İthalata Elverişli Ürünler Listesi"nin dışında kalan ürünleri ithal etmektedir.

Yabancı şirketlerin kamu sektörü ile iş yapmasına ilişkin herhangi bir kısıtlama mevcut değildir. Yabancı firmaların, kendi ülkelerindeki ticaret ve sanayi odasına kayıtlı olmaları ve kendi ülkelerinde devlet sektörüne hizmet etmemeleri gerekmektedir. Ayrıca daha önce Suriye'de katılmış oldukları bir ihalede diskalifiye edilmemiş olmalıdırlar. Yine yabancı firmalar Suriye ile iş yaparken İsrail boykotuna uymak zorundadır.

İhalelerde geçici teminat oranı % 5, kesin teminat oranı ise % 10'dur. Kapalı teklif usulü yapılan ihalelerde bile teklifler açıldıktan sonra, ihaleye katılan firmalara fiyat kırmaları teklif edilmektedir. İhaleyi kazanmayan firmaların teminat mektuplarının çözülmesi zaman zaman bir yıla kadar uzamaktadır. Yine ihaleye katılan bir firma akreditif açılmasından

önce 6 ay içerisinde tekliflerini geri alabilmektedir. Teminatlar teslimat şekillerine göre de taksitlendirilebilmektedir. Ayrıca ihalelere, Suriyeli bir firma aracılığıyla katılma zorunluluğu getirilmiştir. Yatırımcılar tüm döviz ihtiyaçlarını yabancı kaynaklardan veya ihracattan doğan gelirleriyle karşılayabilmektedir.

## Yabancı Sermaye

Suriye Hükümeti ithal ikamesi politikası izlemekle birlikte, son dönemde yönetimin birçok tüketim malının ithalatına yönelik kısıtlayıcı politikasında esneklik göstermesi sonucu rekabet artmıştır. Türkiye coğrafi yakınlığından dolayı başta nakliye ücretleri olmak üzere diğer ülkelere göre doğal bir rekabet avantajına sahiptir. Bundan dolayı Suriyeli tüketiciler malların fiyatlarına oldukça duyarlıdır.

Suriye, son yıllarda yabancı menşeli mallar, hizmet ve yatırımlar için Orta Doğu'nun en dinamik pazarlarından biri haline gelmiştir. Serbest piyasa ekonomisi yolunda atılan adımlar ve artan petrol gelirleri, Suriye ekonomisinin hızla büyümesine katkıda bulunmuştur. Bu gelişmeler sonucu Suriye pazarında yabancı firmalar için geniş iş imkanları doğmuştur. Gelişen petrol ve doğal gaz sanayi, sayısı hızla artan altyapı projeleri ve tüketim mallarına yönelik talep artışı; yabancı firmaların Suriye'yi cazip bir pazar olarak görmelerini sağlamıştır.

Çok kurlu kambiyo sistemi, karmaşık ticaret yasaları, yetersiz banka imkanları, ihalesi tamamlanan ve başlama aşamasına gelmiş olan ihalelerin iptal edilmesi veya askıya alınması, teminatların iadesi ve beklenmedik engellemeler ise yabancıları yıldırان bir ortam yaratmaktadır. Yasal prosedürlerin yavaş işlemesi de bu pazarda iş yapanlar açısından zaman ve maliyet kaybına neden olmaktadır.

Tablo 20. Suriye'de İş Yapma Prosedürleri (2008)

Şirket Kurma	
Prosedür Sayısı	8
Maliyet (% Kişi Başına GSMH)	18
İnşaat İzni	
Prosedür Sayısı	26
Süre (gün)	128
Maliyet (% Kişi Başına GSMH)	697
Vergi Oranı	
Toplam Vergi Oranı (karın %'si)	44
Kurumlar Vergisi Oranı	22
İthalat	
İthalat Dokümanları (sayı)	9
İthalat Süresi (gün)	21
İthalat Maliyeti (ABD\$, konteynır başına)	1 625
Emlak Kaydı	
Prosedür sayısı	4
Maliyet (Emlak bedelinin %'si)	28
Yatırımcıların Korunması	
Yatırımcının Korunması Endeksi	4,3/10

Kaynak: Euromonitor International based on the World Bank

## Yabancı İşçi Çalıştırma

Suriye'de çalıştırılacak yabancı işçilerin oranı toplam işgücünün % 10'unu geçememekte olup, bu işçilerin Suriye'de bulunmayan uzmanlık vasıflarını taşıması gerekmektedir. Ayrıca çalışma izni alınabilmesi için Suriye Emlak Bankası'na 2 000 Dolar teminat yatırılması; işveren için 100-500 Dolar ve işçi için yıllık toplam ücretin % 5'i oranında ödeme yapılması şarttır. Sosyal Güvenlik Kesintisi ise, işçi için % 7 ve işveren için % 17,1 (% 14 sosyal sigorta, % 3 iş kazası ve % 0,1 harç masrafları) olmak üzere aylık ücretin toplamda % 24'üdür. Asgari ücret 150-200 Dolar arasındadır.

## Yatırım Maliyetleri

Motorinin litre fiyatı 50 Cent (25 SL), benzinin litre fiyatı 80 Cent (40 SL) civarındadır. LPG'nin 12 kg'si 6 Dolar'dır. Elektrik'in kw/saat fiyatı ise 7 Cent'tir. (1 ABD \$ = 46 SL ve 1 YTL = 36 SL) Girdi maliyetleri Türkiye'nin yaklaşık üçte biri düzeyindedir. Türk firmalarının yoğunlukla fabrika kurduğu Halep Organize Sanayi Bölgesi Sheikh Najjar'da arazi fiyatı 28 ABD\$/m<sup>2</sup>'dir. Ortalama inşaat maliyeti ise 140-150 ABD\$/m<sup>2</sup>'dir.

## Serbest Bölgeler

Suriye'de toplam 7 adet serbest bölge bulunmaktadır. Bunlar Tartus Limanı, Lazkiye Limanı, Lazkiye, Halep, Adraa, Şam, Şam Uluslararası Havalimanı Serbest Bölgesi'dir. Detaylı bilgi için: <http://www.freezones.com.sy/english/> Serbest Bölgelere giren mallar için ithalat lisansı gerekmektedir. Bölgelere giren ve depolanan tüm mallar, yerel vergilerden muaftır. Ancak Suriye'deki serbest bölgeler, altyapı eksikliği ve yasal engellemeler gibi sorunlardan dolayı büyük üretim merkezleri haline dönüşmemiştir.

## 8 Sayılı Yeni Yatırım Kanunu

Ülkeye yabancı yatırımları çekmek ve yatırım mevzuatını kolaylaştırmak amacıyla 1991 yılında yürürlüğe koyulan 10 sayılı Yatırım Kanunu, 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren 8 sayılı Yeni Yatırım Kanunu ile birlikte yürürlükten kalkmıştır. 8 Sayılı Kanun ile yerli ve yabancı yatırımcılar arasındaki farklılık ortadan kaldırılmış; yabancı yatırımcıların elde ettikleri karı yurt dışına yılda 1 kere vergilendirmeden sonra döviz olarak çıkarmalarına ve yabancı yatırımcıların gayrimenkul satın almalarına izin verilmiş; ayrıca yatırım projesinde kullanılmak üzere Suriye'ye getirilen 5 yaşına kadar makina ve toplu taşıma araçları gümrükten muaf tutulmuştur.

Yeni Yatırım Yasası ile birlikte yatırımcıya Suriye'de istediği kapasitede bir arazi alabilme ve mülk edinebilme hakkı tanınmıştır. Ulusal çıkarların söz konusu olduğu durumlar dışında bu mülkler ve topraklar yatırımcıların elinden alınamamaktadır. Yatırımcıya kendisi ve ailesi için edindiği mülkte yıllık ikamet verilebilmekte, fabrikanın kurulmasından sonra Suriye dışından uzman işçi getirilmesi durumunda bu işçilere de yıllık ikamet verilebilmektedir.

Ayrıca yatırımcı kurduğu fabrikada üretime başladıktan sonra elde ettiği karı döviz karşılığında dışarıya havale edebilmektedir. Dışarıdan getirilen uzmanlar ve işçiler ise fabrikada çalışacaklarsa maaşlarının % 50'sini dışarıya havale edebilmekte ve hizmetleri sonunda tazminatlarının tamamını da ülke dışına çıkarabilmektedirler. Yatırımcı da iş bittikten sonra fabrikasında kullandığı araç ve gereçleri istediği zaman ve şekilde yurt dışına çıkarabilmektedir.

Tablo 21. Gelir Vergisi Oranları (SL)

Vergi Oranı (%)	24 Sayılı Kanun (2003)	33 Sayılı Kanun (2009)
5	5 000-8 000	6 010-12 000
7	8 001-12 000	12 001-16 000
9	12 001-16 000	16 001-20 000
11	16 001-20 000	20 001-24 000
12	–	24 001-30 000
13	20 001-30 000	–
16	–	30 001-50 000
19	–	50 001-75 000
20	30 000 ve üstü	–
22	–	75 000 ve üstü

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Suriye Ülke Raporu, Haziran 2009.

Yatırım kapsamına giren projeler ve yatırım prosedürü ile ilgili Suriye'deki birim Halep Valiliği bünyesindeki İstismar (Yatırım) Dairesi (Danışma Bürosu), projenin sunulduğu yer ise Şam'da bulunan Yatırım Değerlendirme Komitesi'dir.

### Şirket Kuruluşu

Suriye'de 1980'li yıllardan bu yana hükümet ile özel sektör arasında anonim şirket olarak birçok ortak girişim kurulmuştur. İşletmenin kuruluşunun ilk bir ayı içinde Dış Ticaret ve Ekonomi Bakanlığı'ndan izin alınmalı ve Sanayi Bakanlığı'ndan bir işletme lisansı alınmalıdır. Firmaların 5 kurucusu olmalı ve minimum sermaye 50 000 Suriye Lirası olmalıdır. Şirket kurma (tescil) süresi 5-7 gün arasında değişmekte olup; başvuru sırasında istenenler; vesikalık fotoğraf, pasaport, 2 000 Dolar tescil masrafı ve 15 000 – 20 000 Dolar banka teminatıdır (daha sonra çekilebilir). Ticaret Bakanlığı'na sunulan şirket kuruluş sözleşmesi, Bakanlık'ın ortaklığı onayını müteakiben Resmi Gazete'de yayınlanmaktadır. Ana sözleşme firma ismini ve adresini, amacını, ortaklar ve yöneticilerle ilişkin bilgileri, hisse ve sorumluluklarını içermelidir.

Suriye'de yabancılar belirlenmiş olan bölgelerde (organize sanayi bölgeleri) % 100 kendi sermayeleri ile şirket kurabilmektedir. Bu bölgelerde teşvik kapsamına giren projelere 5 yıl vergi muafiyeti tanınmaktadır. Bu süre Suriyeli bir ortak olması halinde 2 yıl, üretimin % 50'sinden fazlasının ihracat olması halinde +2 yıl ve Suriye Devleti ile çalışma durumunda +2 yıl daha uzayabilmektedir. O bölgenin sanayisini tamamlayıcı veya o bölgede olmayan bir sanayi dalında veya Suriye ithalatını azaltıcı şekilde faaliyet gösteren şirketlere birtakım öncelik ve istisnalar da tanınabilmektedir.

Geçtiğimiz aylarda Halep Valisi tarafından Halep'teki ticari kuruluşların isimlerinin Arapça olarak belirtilmesi şartı getirilmiştir. Bu kurala aykırı hareket eden işletmelerin ilk uyarıda 3 gün, ikinci uyarıda 1 hafta, üçüncü uyarıda ise belirsiz süreli olarak kapatılacağı duyurulmuştur. Yabancı şirketlerin Halep'teki şubeleri için ise şirket isminin Arapça versiyonunun belirgin olarak görünmesi ve Latince ismin en az iki katı büyüklükte olması gerekmektedir.

### Dağıtım Kanalları

Suriye'de dağıtım zinciri; sırayla üretici, toptancı/yarı toptancı, perakendeci ve tüketicilerden oluşmakta olup; toptancılar reklâm ve pazarlama faaliyetinde



bulunmadıklarından ve üreticilere zor şartlar öne sürdüklerinden dolayı üreticiler artık toptancıları aradan çıkararak doğrudan perakendiciye ulaşmayı tercih etmektedirler. Üreticiler kendi bünyelerinde pazarlama bölümleri kurmaya başlamışlardır. Sayısı gün geçtikçe artan distribütörlük firmaları, acenteliğini aldıkları malların tanıtımını ve sürümünü de yapmaktadırlar.

Suriye pazarında kişisel ilişkilerin ve bağlantıların büyük önemi olup; yerel bir temsilci ve avukat da vazgeçilmez unsurlardır. Bunun önemi, büyük ihalelerde veya önemli projelerde daha çok ortaya çıkmaktadır. Suriye pazarına yeni giren şirketlerin müşterilerle ilişkilerin düzenlenmesi, ihalelerin takibi, ürünlerin tanıtımı için yerel bir temsilcilik ya da acenta ile çalışması tavsiye edilmektedir.

## İŞ ADAMLARININ SURİYE PAZARINDA DİKKAT ETMESİ GEREKENLER

### Pasaport ve Vize İşlemleri

Suriye'ye girişte tüm pasaportlar için vize alınması zorunludur. Vize almak için Suriye'nin İstanbul'daki ya da Ankara'daki temsilciliklerine başvurmak gerekmektedir. Vize almak için pasaportta İsrail'e giriş-çıkış yapıldığına dair herhangi bir işaretin bulunmaması gerekmekte olup; gerekli tetkik işlemlerinden ve Türkiye'deki Ticaret ve Sanayi Odasında kayıtlı olduklarını gösteren Arapçaya tercüme edilmiş ve bağlı oldukları Valilikten onaylı belgeleri ibraz ettikten sonra tüccar, sanayici ve iş adamlarına Suriye sınır kapılarında 6 aylık müteaddit giriş vizeleri ita edilebilmektedir. ([www.mfa.gov.tr](http://www.mfa.gov.tr))

Ayrıca Suriye Dışişleri Bakanlığı;

- Türk işadamlarına 2 yıl geçerli müteaddit girişli vize verilmesinin onaylandığını ve söz konusu vize ücretinin 156 Dolar olduğunu,
- Diğer Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına verilen 6 ay geçerli müteaddit girişli ve transit vizeler için vize ücretinin 156 Dolar olduğunu,
- 3 ay geçerli tek girişli ve transit vizeler için 48 Dolar harç uygulanacağını,
- Suriye Lirası olarak tahsis edilen söz konusu vize ve harç bedellerinin, ABD Doları'na çevrilerek belirlendiğini belirtmiştir.

### Ülkeye Ulaşım

Suriye'ye havayolu ile ulaşımda hem Türk Hava Yolları'nın (THY) hem de Suriye Havayolları'nın seferleri bulunmaktadır. Türk Hava Yolları, İstanbul-Şam uçuşlarını haftada 9 sefere çıkarmasının ardından Mayıs 2008 itibariyle de, haftada 3 sefer olmak üzere İstanbul-Halep uçuşlarını başlatmış bulunmaktadır. İstanbul-Şam arası uçakla 2 saat sürmektedir.

İki ülkenin coğrafi yakınlığı; kara yolu, demir yolu ve deniz yolu ile ulaşımı da mümkün kılmaktadır. Kara yolu ulaşımında sınır illerimizden Suriye'nin önemli merkezlerine günlük otobüs seferleri düzenlenmektedir. TCDD'nin İstanbul-Halep seferleri de bulunmakta olup; İstanbul-Halep arası demir yolu ile 32 saat sürmektedir. Ancak demir yolu ile seyahatte bahar ayları tavsiye edilmektedir. KKTC-Lazkiye arasında deniz otobüsü seferleri de 2007 yılı sonlarında başlatılmıştır.

## Yerel Ulaşım Ağı

Ülke içi ulaşımda Suriye kara yollarının kapasitesinin son yıllarda geliştirildiği göze çarpmaktadır. Şehirlerarası kara yolu ulaşımı için önemli bir ulaşım vasıtası olan minibüsler, sefer sayısının sıklığı ve ucuzluğu dolayısıyla talep görmektedir. Ayrıca Şam'dan Halep'e, Drezzor'a, Hasaki'ye ve Halep'ten Lazkiye Limanı'na tren seferleri yapılmaktadır. Hava yolu ile ulaşımda ise ancak Şam-Halep arası uçak seferleri bulunmaktadır.

Şehir içi ulaşımda taksimetre ücretlerinin çok düşük olmasından dolayı sürücüler taksimetre açmak istememekte ve özellikle yabancılardan yüksek fiyat talep etmektedir. Bundan dolayı taksiye binmeden önce taksimetre açılması için ısrar edilmesi ya da sıkı bir pazarlık yapılması tavsiye edilmektedir.

## Çalışma Gün ve Saatleri

Suriye'de resmi kuruluşların mesai günleri Pazar-Perşembe arası olup; Cuma ve Cumartesi günleri tatildir. Çalışma saatleri ise 08.00–15.30 arasındır. Özel iş yerlerinde ise mesai saatleri yazın 08.30–20.00 saatleri olup, 13.30–17.00 arası öğle tatili yapılmaktadır. Kış sezonunda ise 09.00–19.00 arası çalışılmakta ve 14.00–16.00 arası öğle tatili yapılmaktadır.

## Haberleşme

Suriye'nin telekomünikasyon altyapısında son yıllarda önemli gelişmeler sağlanmış olup; uluslararası görüşmelerde herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Ülkenin GSM alt yapısı da oldukça gelişmiştir ve mobil telefonlar yaygın olarak kullanılmaktadır.

## Elektrik

Elektrik 220 Volt AC olup, elektrik prizleri çift girişlidir.

## İKİLİ TİCARETTE YAŞANAN SORUNLAR

Büyük Araplararası Serbest Ticaret Alanı Kuran Anlaşma'ya (GAFTA) taraf olan ülkelerin dışındaki ülkelerden Suriye'ye yapılacak ithalatta yasaklar, lisans ve mal bedelinin ödenmesi gibi uygulamalar nedeniyle Suriye'ye birçok maddenin ithalatında zorluklar yaşanabilmektedir. İthalatçının izinler dahil gerekli işlemleri tamamlamadan vereceği siparişlerin karşılanmasında ihracatçılarımız beklenmedik zorluklarla karşılaşabilmektedir.

Suriyeli özel sektör ithalatçıları, Suriye bankalarında resmi döviz rezervleri bulundurmadıkları için ödemeleri yurt dışındaki hesaplarından veya 180 gün vadeli kredili ithalat ile yapmaktadır. İthalatçının yurtdışında bulunan döviz hesabı ile yapılan ithalatta, Suriyeli firma satın aldığı malın bedelini bu hesabından Suriye Ticaret Bankası'na transfer ederek kredi mektubu temin etmekte ve malın teslimatını müteakip Ticaret Bankası yabancı firmaya ödeme yapmaktadır. Eğer ihracatçı firma, Suriye Ticaret Bankası'nın ödeme yapmasını beklemek istemez ise, Suriyeli ithalatçı yurt dışındaki hesabından ikinci bir transfer yaparak, malın bedelini ihracatçıya ödemekte, malın "Bedeli ödenmiştir" ibaresiyle ülkeye girişinden sonra Suriye Ticaret Bankası, söz konusu meblağı ihracatçının yurt dışındaki hesabına göndermektedir.

Özel sektörle yapılacak sözleşmeler kişisel olarak yapıldığından, hükümetten herhangi bir müdahale görmemektedir. Suriyeli ithalatçılar genellikle proforma faturaya ve konşimentoya ödeme koşullarını belirten hükümlerin koyulmasını istemektedirler. Firmalarımıza gecikmiş ödemelere karşı dikkatli olmaları ve “vesaik mukabili ödeme” yolunu kullanmamaları tavsiye edilmektedir. Çünkü bu ödeme biçiminde Suriyeli ithalatçının malı herhangi bir nedenle kabul etmemesi durumunda Suriye Ticaret Bankası'nın ihracatçı firmaya ödeme yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Sonuç olarak ithalatçı, mallar yüklendikten sonra bile sözleşmeden vazgeçebilmektedir.

Suriyeli ithalatçı ile tatmin edici bir ilişki kurulana kadar Türk firmalarına mallarını “peşin ödeme” ve “gayri kabili rücu akreditif” açtırmak suretiyle göndermeleri tavsiye edilmektedir. Hükümet, kendisi sözleşme yaptığı zaman, karşı tarafın malları zamanında, defosuz ve teklifteki kalite ile miktara uygun olarak teslim edeceğini garanti altına alan % 10 performans bondunu postalamasından sonra akreditif açmaktadır.

Suriyeli özel sektör firmaları, sermayelerinin yetersizliği nedeniyle genellikle küçük ölçekli yatırımlara yönelmiş durumdadır. Bu firmaların nakit ödemelerde sıkıntı yaşadıkları göz önüne alındığında, Suriye ile iş yapmak isteyen ve ürünlerinin bu piyasada talep göreceğine inanan firmalar için en elverişli pazara giriş yöntemi olarak ülkede doğrudan bir firma kurulması ya da temsilcilik açılması tavsiye edilmektedir.

Suriye pazarı ile iş yaparken bilgili, hazırlıklı ve sabırlı olmak gerekmektedir. Satışlarda çetin ve ısrarlı pazarlıklar yapıldığından fiyat tekliflerinde her zaman pazarlık marjı bırakılmalıdır. Kişisel ilişkiler oldukça önemlidir. Büyük projelerle ilgili sözleşmeler tecrübesiz veya etkin bir temsilcisi olmayan firmalar açısından kısıtlayıcı ve bağlayıcı hükümler içerebilmektedir. İstenen teminatlar ve taahhütler de sıkıntılara neden olmaktadır.

Suriye'de yatırım yapmak isteyen girişimcilerin 1 Ocak 2007 itibarıyla yürürlüğe giren 8 Sayılı Yatırım Yasasını ve Yatırım Ofisi'nin (<http://www.investinsyria.org/>) yıllık olarak yayımlanan Onaylanacak Projeleri takip etmesi faydalıdır. Söz konusu yasanın T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından yapılan gayri resmi tercümesi ekte sunulmaktadır.

Firmalarımızın uyuşmazlıkların çözümü için yargıya başvurmak yerine karşı tarafla aralarında imzalayabilecekleri yasal bir anlaşma türü olan tahkim ile ilgili bilgi edinmek için (<http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/SYR/tahkimyasasi.doc>) adresinden T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından Türkçe'ye çevrilen Tahkim Yasası'nı incelemelerinde fayda görülmektedir.

Türkiye ile Suriye arasında 01 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması ile uyum sağlamak amacıyla Suriye hükümeti, Suriye'ye ihraç edilecek Türk mallarına ait menşe belgesi ve ticari faturalardan alınan “konsolosluk tasdik harcı”nı iptal etmiştir. Malların gümrükten çekilme süreleri en az 3-4 günde gerçekleşirken; karışık durumlarda bu süre 1 aya kadar çıkabilmektedir.

## Bankacılık

Türkiye'de Suriye ile bankacılık işlemlerini yürüten çok sınırlı sayıda banka bulunmakta, bu bankaların Suriye bankaları nezdindeki kredi limitlerinin yeterli olmaması nedeniyle ihracatçı firmaların akreditif ve teminat mektupları işlemlerinde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Para transferi şirket faaliyete geçtikten 1 yıl sonra (vergi sonrası) mümkün

olabilmektedir. Hesap açmak ve para transferi yapabilmek için de Suriye’de oturma izni alınmış olması dolayısıyla ilk önce şirket kurulmuş olması gerekmektedir. Bu gibi zorlukların üstesinden gelmesi için Suriye’nin Türkiye’de tayin etmiş olduğu muhabir banka sayısını artırması ve bir Türk bankasının Suriye’de şube açması gereklidir. Suriye ile ilişkileri bulunan ve Türkiye’de şubeleri olan tek banka Arap&Türk Bankasıdır.

Suriye’ye yapılan ihracatlarda, Türk firmaları sözleşme gereği taahhüt ve sorumluluklarını yerine getirirler de kendilerine verilen kesin teminat mektupları gereksiz olarak iade edilmemektedir. Çoğunlukla büyük rakamlara tekabül eden bu teminatların geri alınamaması ve kapanmayan teminat mektupları nedeniyle, kredi hatları dolu kalmakta ve yeni teminat mektuplarına yer açılmamaktadır. Bu durum nedeniyle firmalar bankalara komisyon ödemeye devam etmekte ve mağdur duruma düşmektedir.

Ülkede özel bankacılık yasası çıkarılmış olmasına rağmen, uygulamada hala aksaklıklar yaşanmaktadır. Örneğin, akreditifli işlemlerde Türk bankalarınca düzenlenen orijinal yükleme evraklarının Suriye bankalarına en kısa sürede ulaştırılmasına karşın, gümrük işlemleri için Suriye Bankası tarafından gümrük müdürlüklerine ilgili yazı geç ulaşmakta; bu yüzden Suriye gümrük kapılarında bekletilen araçlar gümrükte bekledikleri her gün için Suriye makamlarına bir bedel ödemektedir.

Suriyeli bankaların uyguladığı “muhabir banka masraf ve komisyon oranları” da çok yüksektir. Ayrıca bu masraf ve komisyonlar genel bankacılık uygulamalarında üçer aylık dönemlerde tahsil ediliyorken, Suriye bankalarınca peşin olarak talep edilmektedir. Bu durum iş adamlarımızı zor durumda bırakmaktadır.

## Kamu İhaleleri

Suriye’de açılan bir ihale sonuçlandıktan ve örneğin bir Türk firması ihaleyi aldıktan sonra ihale iptal edilebilmektedir. Bu durum yatırımcılar açısından belirsizlik doğurmaktadır. Diğer bir önemli husus ise önceki hükümetler döneminde imzalanmış olan sözleşmelerin yeni hükümetler döneminde de geçerliliğini koruması gerektiğidir. Ayrıca ihale şartnamesinde ihaleden sonra fiyat indirimi yapılmayacağı belirtilmesine rağmen bazen ihaleden sonra tüm katılımcılardan yeniden indirim istenebiliyor olması, en düşük fiyat teklifi veren firma açısından haksız rekabet yaratmaktadır.

## Kara Yolları

Suriye gümrüklerinde geçiş işlemleri zaman alabilmektedir. TİM tarafından Kasım 2008’de yapılan bir açıklamada; Habur Sınır Kapısı’nda yapılan uygulamalarda nakliye araçlarının yurda dönüşünün 30 günü bulması dolayısıyla yaşanan bekleme sürelerinin görüşmeler sonucunda minimuma indirildiği ve Habur Sınır Kapısı’ndan günlük ortalama 5000 araç giriş çıkışının yapılmasının sağlandığı bildirilmiştir. 2009 Şubat ayında Suriye Ulaştırma ve Maliye Bakanları tarafından, karşılıklılık ilkesi gereği, Suriye’ye giriş-çıkış yapan, yüklü veya boş olan ve nihai varış yeri Suriye olan Türk araçlarından alınan ikli geçiş ücretlerinin kaldırıldığına dair Karar imzalanmıştır.

## GENEL DEĞERLENDİRME

Suriye ile olan dış ticaretimiz, uzun yıllar iki ülke arasında yaşanan siyasi gerginlikten dolayı olumsuz etkilenmesine rağmen, Türkiye'nin Suriye'ye ihracatında son yıllarda önemli artışlar kaydedilmiştir. 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) olumlu etkileri hem 2007 hem de 2008 yılı verilerine yansımıştır. Nitekim, Suriye'ye ihracatımızda 2007 yılında % 31, 2008 yılında % 39,7 oranında artış yaşanmış; Türkiye lehine dış ticaret fazlası ise 2008 yılında % 13 oranında artmıştır. Küresel krize rağmen Suriye'ye ihracatımızın 2009 yılı Ocak-Nisan döneminde % 23,3 oranında artması da, bu olumlu trendin devam ettiğini göstermektedir.

İki ülke arasındaki tarihi, kültürel ve coğrafi yakınlığın yanı sıra; Türk mallarının Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin mallarına kıyasla aynı kalitede ve daha ucuz olması dolayısıyla Suriye pazarında tercih edilmesi; Suriye'ye ihraç edilen ürünlerin Suriye menşei kazandırılması halinde Büyük Arap Serbest Ticaret Alanı (GAFTA) çerçevesinde Arap ülkelerine gümrük vergisiz girebilmesi; geçmiş yıllarda Filistin, Lübnan ve Irak'tan gerçekleşen göçler nedeniyle Suriye'de altyapı ve konut yatırımlarına ihtiyaç duyulması ve Türkiye'nin müteahhitlik sektöründe son yıllarda kazandığı deneyimleri bu alanda değerlendirme imkanının olması Suriye ile ticarete ülkemizin sahip olduğu başlıca avantajlardır.

İki ülke arasındaki ticaretin kompozisyonu yıllar itibarıyla değişim göstermekte, ticarete konu madde sayısı gittikçe artmaktadır. İki ülkenin ekonomik ve ticari potansiyelleri değerlendirildiğinde Suriye'nin dış ticaret hacminin tamamının ülkemiz ile gerçekleşmesinin mümkün olduğu görülecektir. Birbirlerine rakip gibi görünen sektörlerde dahi (tarım ve tekstil vb.) iki ülke ekonomisinin birbirini tamamlayıcı yönleri ağırlıktadır. Türkiye'nin, Arap Dünyası ve Orta Doğu'ya ihracatında sınır kapısı konumunda olan Suriye ile ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi sonucunda, Türkiye'nin Orta Doğu ve Arap ülkelerinde kalıcı ve genişleyici bir pazar oluşturulmasına büyük katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Türkiye ile Suriye arasındaki ticaret hacminin kısa vadede artması için ise özellikle kamu alımlarına önem verilmelidir. Nitekim Suriye'de hala ihale yöntemiyle gerçekleştirilen kamu alımları önemli pay teşkil etmekte olup, Suriye'nin ihracatı arasında ilk sıralarda yer alan ürünler de kamu kuruluşlarının tekelindedir. Makine, oto yedek parça, inşaat malzemeleri ve çevre teknolojileri diğer potansiyel iş alanlarını oluşturmaktadır. Otelcilik, turizm, bankacılık, sigortacılık, reklamcılık gibi hizmetler sektöründe de ilerleyen yıllarda önemli gelişmelerin yaşanması ve büyük iş fırsatlarının doğması olasıdır.

Diğer taraftan iki ülke arasında imzalanan STA'nın hizmetler sektörünü de kapsayacak biçimde genişletilmesi, tarım ürünleri ticaretindeki yasakların hafifletilmesi ve STA'nın uygulanması hususunda kurumlar arasındaki koordinasyonun artırılması; Suriye'de Türk bankalarının temsilciliklerinin açılması ve iki ülke arasında bankacılık anlaşması imzalanması ile iş adamlarımızın ödeme konusunda yaşadıkları sıkıntıların giderilmesi; iki ülke gümrüklerinin altyapılarının geliştirilerek bekleme sürelerinin kısaltılması; ve Suriye'de açılan kamu ihalelerinin işleyişinin standarda kavuşturulması halinde ikili ticaretin ve işbirliğinin geliştirilmesi mümkün görülmektedir.

## YARARLI ADRESLER

### Türkiye'nin Suriye'deki Temsilcilikleri

#### T.C. Şam Büyükelçiliği

Chare Ziad Ben Abi Soufian 56-58  
PB. 3738 Damascus/SYRIA  
Tel: (00 963) 11 335 01 930, 335 01 940  
Faks: (00 963) 11 333 92 43  
E-posta: [turkemb.damascus@mfa.gov.tr](mailto:turkemb.damascus@mfa.gov.tr)  
Web: <http://sam.be.mfa.gov.tr>

Görev Bölgesi: (Halep Başkonsolosluğu görev çevresi; Halep, Lazkiye, Derzor, Haseke, İdlip, Tartus, Rakka) hariç, bütün Suriye

#### T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Al Jalaa Chare Ziad Bin Abu Soufian No: 56-58  
PB. 3995 Damascus/SYRIA  
Tel: (00 963) 11 333 31 42  
Faks: (00 963) 11 334 27 50  
E-posta: [dtsam@mail.sy](mailto:dtsam@mail.sy)  
Web : [www.musavirlikler.gov.tr](http://www.musavirlikler.gov.tr)

#### T.C. Şam Büyükelçiliği Kültür ve Tanıtma Müşavirliği

Adres: Rawda Square Al-Jala'a Avenue  
Dawaji Building 1, Ebu Rummanah, Damascus/ SYRIA  
Tel: (00 963) 11 334 69 70  
Faks: (00 963) 11 334 69 70  
Görev Bölgesi: Suriye, Lübnan, Ürdün, Irak

#### T.C. Halep Başkonsolosluğu

Rue Du Caire 234 Muhafazat PB. 293 Aleppo/SYRIA  
Tel: (00 963) 21 264 99 670, 264 99 680, 266 10 40, 266 53 20  
Faks: (00 963) 21 266 10 50  
E-posta: [turkcons.alep@mfa.gov.tr](mailto:turkcons.alep@mfa.gov.tr)  
Web: <http://halep.bk.mfa.gov.tr>  
Görev Bölgesi: Halep, Lazkiye, Derzor, Haseke, İdlip, Tartus, Rakka

### Suriye'nin Türkiye'deki Temsilcilikleri

#### Suriye Arap Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği

Sedat Simavi Sok. No. 40  
06550 Çankaya/ANKARA  
Tel: (0 312) 440 96 57-58, 440 17 21, 440 31 74, 440 31 43  
Faks: (0 312) 438 56 09  
Çalışma Saatleri: Pazartesi-Cuma 08.30-15.00

*Suriye Arap Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu*

Maçka Cad. Ralli Apt. No: 59 Kat: 3  
Teşvikiye/İSTANBUL  
Tel: (0 212) 232 71 10, 232 67 21, 225 48 41  
Faks: (0 212) 230 22 15  
E-posta: [sar\\_c\\_ist@yahoo.com](mailto:sar_c_ist@yahoo.com)  
Çalışma Saatleri : Pazartesi-Cuma 09.30-15.00  
Görev Bölgesi: Bursa, İstanbul, İzmir.

*Suriye Arap Cumhuriyeti Gaziantep Başkonsolosluğu*

Kemal Köker Cad. Alleben Mah. No:16, GAZİANTEP  
Tel: (0 342) 232 60 47, 232 39 37  
Faks: (0 342) 232 39 38  
Çalışma Saatleri : Pazartesi-Cuma 08.30-15.00  
Görev Bölgesi: Adana, Adıyaman, Antalya, Batman, Burdur, Gaziantep, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Kilis, Mardin, Mersin, Osmaniye Siirt, Şanlıurfa.

*Suriye Ticaret ve İrtibat Ofisi*

Adres: İncilipınar Mah. Gaziantep Ticaret Odası  
Şehitkamil/Gaziantep  
Tel: 0 342 230 61 72  
0 342 220 30 30 (dahili 112-113)  
Faks: 0 342 220 10 41  
E-posta: [info@suriyeticaretofisi.org](mailto:info@suriyeticaretofisi.org)  
[eberk@gto.org.tr](mailto:eberk@gto.org.tr)  
Web: [www.suriyeticaretofisi.org](http://www.suriyeticaretofisi.org)

Bakanlıklar

*Bakanlar Kurulu (Office of the Prime Minister)*

Shahbandar St., Damascus  
Tel: (00 963) 11 211 02 12, 222 10 00  
Faks: (00 963) 11 223 33 73

*Savunma Bakanlığı (Ministry of Defence)*

Omayad Square, Damascus  
Tel: (00 963) 11 777 07 00, 371 09 80, 372 09 36  
Faks: (00 963) 11 441 75 46

*Maliye Bakanlığı (Ministry of Finance)*

Al Sabee Bahrat Square, Baghdad Street  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 96 00-01-02-03  
Faks: (00 963) 11 222 47 01  
Web: [www.syrianfinance.org](http://www.syrianfinance.org)

*Eğitim Bakanlığı (Ministry of Education)*

Al Mazraa, Al Shahbandar Square  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 444 47 02-03-04, 444 48 00  
Faks: (00 963) 11 442 04 35  
Web: [www.syrianeducation.org.sy/nstyle](http://www.syrianeducation.org.sy/nstyle)

*Elektrik Bakanlığı (Ministry of Electricity)*

Kwatli Street, Damascus  
Tel: (00 963) 11 222 30 86, 222 96 54  
Faks: (00 963) 11 222 36 86

*Kültür Bakanlığı (Ministry of Culture)*

Al Rawda, George Haddad Street  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 333 15 56, 333 86 33  
Faks: (00 963) 11 332 08 04

*Tarım Bakanlığı (Ministry of Agriculture & Agrarian Reform)*

Sa'dallah Al Jaberi Street  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 36 13, 222 25 13  
Faks: (00 963) 11 224 40 78-23  
Web: [www.syrian-agriculture.org](http://www.syrian-agriculture.org)

*Ekonomi ve Dış Ticaret Bakanlığı (Ministry of Economy and Foreign Trade)*

Maysaloun Street, Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 35 14-15  
Faks: (00 963) 11 222 56 95  
Web: [www.syrecon.org](http://www.syrecon.org)

*Sağlık Bakanlığı (Ministry of Health)*

Parliament St., Damascus  
Tel: (00 963) 11 333 96 00-01-02  
Faks: (00 963) 11 222 30 85  
Web: [www.moh.gov.sy](http://www.moh.gov.sy)

*Enformasyon Bakanlığı (Ministry of Information)*

Mezzeh Autostrad, Dar al Ba'th Building  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 666 46 00-01  
Faks: (00 963) 11 662 00 52  
Web: [www.moi.gov.sy](http://www.moi.gov.sy)



*İçişleri Bakanlığı (Ministry of Interiors)*

Al Bahsah Street, Damascus  
Tel: (00 963) 11 231 34 71, 231 39 71  
Faks: (00 961) 11 232 48 35  
Web: [www.civilaffair-moi.gov.sy/sf04/index.php?lang=en](http://www.civilaffair-moi.gov.sy/sf04/index.php?lang=en)

*Sulama Bakanlığı (Ministry of Irrigation)*

Fardoss St., Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 27 41, 222 14 00  
Faks: (00 963) 11 332 06 91

*Adalet Bakanlığı (Ministry of Justice)*

Eal-Nasre Street, Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 41 05  
Faks: (00 963) 11 224 62 50

*Sosyal Güvenlik ve Çalışma Bakanlığı (Ministry of Social Affairs & Labour)*

Al Salheyeh, Yousef Azmeh Square  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 03 55, 222 59 48  
Faks: (00 963) 11 224 74 99

*Yerel İdareler ve Çevre Bakanlığı (Ministry of Local Administration and Environment)*

Al Salheyeh, Damascus  
Tel: (00 963) 11 222 26 00-01-02-03-04  
Faks: (00 963) 11 333 56 45  
Web: [www.mlae-sy.org](http://www.mlae-sy.org)

*İç Ticaret ve İlaşe Bakanlığı (Ministry of Supply & Internal Trade)*

Al Salheyeh, Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 90 44, 221 92 41  
Faks: (00 963) 11 221 98 03

*Turizm Bakanlığı (Ministry of Tourism)*

Kwatli Street, Barada Bank  
Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 01 22, 223 79 40  
Faks: (00 963) 11 224 26 36  
Web: <http://syriatourism.org>

*Sanayi Bakanlığı (Ministry of Industry)*

Maysaloun St., Damascus  
Tel: (00 963) 11 223 18 34  
Faks: (00 963) 11 223 10 96

Web: [www.syrianindustry.org](http://www.syrianindustry.org)

*Yüksek Öğretim Bakanlığı (Ministry of Higher Education)*

Mezzeh Gamarik Square, PB. 9251, Damascus  
Tel: (00 963) 11 211 98 65, 211 99 61-62  
Faks: (00 963) 11 212 89 19  
E-posta: [mhe@shem.net](mailto:mhe@shem.net)  
Web: [www.mhe.gov.sy](http://www.mhe.gov.sy)

*Dış İlişkiler Bakanlığı (Ministry of Foreign Affairs)*

Muhajereen, Shore Avenue, Damascus  
Tel: (00 963) 11 333 12 00-04, 333 72 00  
Faks: (00 963) 11 332 06 86

*Petrol ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı (Ministry of Oil & Mineral Resources)*

Adawi, Insha'at  
Tel: (00 963) 11 444 56 10/445 16 24  
Faks: (00 963) 11 445 77 86

*Ulaştırma Bakanlığı (Ministry of Transportation)*

Al Jalaa's Street, Noora, Damascus  
Tel: (00 963) 11 331 68 40  
Faks: (00 963) 11 333 21 72, 332 33 17  
E-posta: [min-trans@net.sy](mailto:min-trans@net.sy)  
Web: [www.mot.gov.sy](http://www.mot.gov.sy)

*Haberleşme Bakanlığı (Ministry of Communications)*

Abed Street, Opposite of Parliament, Damascus  
Tel: (00 963) 11 332 08 07  
Faks: (00 963) 11 224 64 03  
E-posta: [admin@moct.gov.sy](mailto:admin@moct.gov.sy)  
Web: [www.moct.gov.sy](http://www.moct.gov.sy)

*İmar ve İskan Bakanlığı (Ministry of Construction and Building)*

Sa'dallah al-Jaberi Street in Front of the Mail Center, Damascus  
Tel: (00 963) 11 222 35 95, 222 79 66, 222 31 96-97  
Faks: (00 963) 11 221 52 43

*Vakıflar Bakanlığı (Ministry of Al Awkaf Rukeneddin)*

Tel: (00 963) 11 441 90 79/80

## Diğer Resmi Kurumlar

### Yatırım Ofisi (Syrian Investment Office)

Baghdad St., Damascus  
Tel: (00 963) 11 441 04 48, 441 20 39  
Faks: (00 963) 11 442 81 24  
Web: [www.investinsyria.org](http://www.investinsyria.org)

### Suriye Merkez Bankası (Central Bank of Syria)

Place du 17 Avril, Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 68 02, 221 26 42  
Faks: (00 963) 11 224 83 29  
E-posta: [info@bcs.gov.sy](mailto:info@bcs.gov.sy)  
Web: [www.banquecentrale.gov.sy/index.html](http://www.banquecentrale.gov.sy/index.html)

### Suriye Arap Haber Ajansı (Syrian Arab News Agency)

PB. 2661, Damascus  
Tel: (00 963) 11 212 97 02  
Faks: (00 963) 11 222 42 92, 222 03 65, 222 82 24, 222 82 65  
E-posta: [sanagm@sana.sy](mailto:sanagm@sana.sy), [Chife-editor@sana-syria.com](mailto:Chife-editor@sana-syria.com), [Public-relation@sana.sy](mailto:Public-relation@sana.sy)  
Web: [www.sana.sy](http://www.sana.sy), [www.sana-syria.com](http://www.sana-syria.com)

### Gümrük Genel Müdürlüğü (General Directorate of Customs)

Palestine St., P.O. Box 329 Damascus  
Tel: (00 963) 11 221 59 00 / 221 59 01  
Faks: (00 963) 11 221 57 51

### Arap Reklamcılık Organizasyonu (Arab Advertising Organization)

Moutanabbi St, PB. 2842 Damascus  
Tel: (00 963) 11 222 52 19/20/21

## Ticaret ve Sanayi Odaları

### Suriye Ticaret Odaları Birliği (The Federation of the Syrian Chambers of Commerce)

Mousa Bin Nosair St. PB. 5909  
Damascus/SYRIA  
Tel: (00 963) 11 333 73 44  
Faks: (00 963) 11 333 11 27  
E-posta: [syr-trade@mail.sy](mailto:syr-trade@mail.sy)  
Web: [www.fedcommsyr.org](http://www.fedcommsyr.org)

### Şam Ticaret Odası (Damascus Chamber of Commerce)

PB. 1040, Damascus/SYRIA  
Tel: (00 963) 11 223 23 48/60  
Faks: (00 963) 11 222 58 74

Web: [www.dcc-sy.com](http://www.dcc-sy.com)

*Sam Sanayi Odası (Damascus Chamber of Industry)*

Tel: (00 963) 11 221 50 42  
Faks: (00 963) 11 224 59 81  
E-posta: [dcj@mail.sy](mailto:dcj@mail.sy)  
Web: [www.dci-syria.org](http://www.dci-syria.org)

*Halep Ticaret Odası (Aleppo Chamber of Commerce)*

PB. 1261, Aleppo/SYRIA  
Tel: (00 963) 21 338 236  
Faks: (00 963) 21 624 434  
Web: [www.aleppochamber.com](http://www.aleppochamber.com)

*Halep Sanayi Odası (Aleppo Chamber of Industry)*

PB. 1859, Aleppo/SYRIA  
Tel: (00 963) 21 362 20 33  
Faks: (00 963) 21 362 00 40  
E-posta: [info@aleppo-coi.org](mailto:info@aleppo-coi.org)  
Web: [www.aleppo-coi.org](http://www.aleppo-coi.org)

*Homs Ticaret ve Sanayi Odası (Homs Chamber of Commerce and Industry)*

PB. 440, Homs/SYRIA  
Tel: (00 963) 31 229 440  
Faks: (00 963) 31 224 247  
Web: [www.homschamber.org](http://www.homschamber.org)

*Lazkiye Ticaret ve Sanayi Odası (Lattakia Chamber of Commerce and Industry)*

8 March Street, Lattakia/SYRIA  
Tel: (00 963) 41 47 95 30-31  
Faks: (00 963) 41 47 85 26  
E-posta: [lattakia@chamberlattakia.com](mailto:lattakia@chamberlattakia.com)  
Web: [www.chamberlattakia.com](http://www.chamberlattakia.com)

*Hama Ticaret ve Sanayi Odası (Hama Chamber of Commerce and Industry)*

PB. 147, Hama/SYRIA  
Tel: (00 963) 33 233 304  
Faks: (00 963) 33 223 910  
Web: [www.hama-chamber.com](http://www.hama-chamber.com)

Suriye Ekonomisi ile İlgili Faydalı Web Adresleri

Suriye-Avrupa İş Merkezi [www.sebcsyria.org](http://www.sebcsyria.org)  
Arap Bankalar Birliği [www.uabonline.org](http://www.uabonline.org)  
Kamu Uluslararası Fuar ve Sergi İdaresi [www.peife.gov.sy](http://www.peife.gov.sy)  
Syria News [www.syria-news.com](http://www.syria-news.com)

Syria Today [www.syria-today.com/pkg05](http://www.syria-today.com/pkg05)  
The Syria Report [www.syria-report.com](http://www.syria-report.com)  
Syrian Studies Association [www.ou.edu/ssa](http://www.ou.edu/ssa)  
[www.syria-net.com](http://www.syria-net.com)  
[www.syriaonline.com](http://www.syriaonline.com)  
[www.made-in-syria.com](http://www.made-in-syria.com)  
[www.syriagate.com](http://www.syriagate.com)  
[www.visit-syria.com](http://www.visit-syria.com)  
<http://islamseek.com>  
[www.syria-guide.com](http://www.syria-guide.com)  
[www.golan-syria.org](http://www.golan-syria.org)  
[www.syriadaily.com](http://www.syriadaily.com)  
[www.cafe-syria.com](http://www.cafe-syria.com)  
[www.ameinfo.com](http://www.ameinfo.com)

## YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Suriye Ülke Bülteni, Mart 2008.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Suriye Ülke Bülteni, Ekim 2007.
- Dış Ticaret Müsteşarlığı, Bilgi İşlem Merkezi Verileri <http://bilgi.dtm.gov.tr>
- Economist Intelligence Unit, Syria Main Country Report, Haziran 2009.
- Economist Intelligence Unit, Syria Country Profile, 2008.
- Euromonitor International.
- International Trade Center (ITC) TradeMap Database [www.trademap.net](http://www.trademap.net)
- T.C. Şam Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği Suriye Raporları [www.musavirlikler.gov.tr](http://www.musavirlikler.gov.tr)

## EK – 8 SAYILI YENİ YATIRIM KANUNU

Kanun Hükümünde Kararname No: 8

Kabul Tarihi: 27.01.2007

Madde 1 – Bu Kararnamede geçen;

- a. Yüksek Kurul: Yüksek Yatırım Konseyi,
- b. Komisyon: Kanun gereğince kurulan Suriye Yatırım Komisyonu,
- c. Yönetim Kurulu: Suriye Yatırım Komisyonu Yönetim Kurulu,
- d. Yatırım: Projelerin kırıulması, genişletilmesi, geliştirilmesi veya modernize edilmesi,
- e. Yatırımcı: Suriye'de kanun hükümlerine göre yatırım yapan gerçek veya tüzel kişileri,
- f. Proje: kanun hükümlerine göre yatırımcının herhangi bir ekonomik faaliyeti,
- g. Varlıklar: Yenilenmemiş, yeni makine, teçhizat, ekipman ve turistik olmayan taşımaya mahsus araçlar (yerli ve ithal)
- h. Yabancı Para: Suriye, Arap ve yabancıların yurtdışından getirdikleri dövizleri ifade eder.

## BİRİNCİ BÖLÜM

Yatırım Garantileri

Madde 2 –

- a. Yatırımcıların projeleri için kanunlarda belirlenen yüzölçümünü geçse dahi kira veya satın alma yoluyla taşınmaz edinmeleri serbesttir.
- b. Yatırımcılar, projenin tasfiyesinde kanunda tahdid edilmiş olanın üstünde edindikleri mülkiyet hakkını Suriyeliler'e devretmelidir.

Suriyeli olmayan yatırımcılar projeye ait arazi ve arazi üstü tesislerden feragat etmelidir. Feragat işleminin Suriyeli veya yabancı yatırımcıdan Suriyeli olmayan başka yatırımcılara yapılması Yönetim Kurulu'nun ön iznine bağlıdır. Bu bağlamda yapılacak işlemler en geç iki yıl içinde tamamlanmalıdır.

Madde 3 –

Yatırımlar, kamu yararı gerektirmedikçe ve karşılıkları ödenmedikçe kamulaştırılmaz veya devletleştirilemez. Aksi halde yatırımcıya projenin raic bedeli üzerinden tazminatı döviz olarak ödenir. 1956/341 nolu Tahsil Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla projeye ancak mahkeme kararı ile haciz konulabilir.

Madde 4 –

- a. Suriyeli olmayan yatırımcıya projenin yürürlükte olduğu sürece çalışma belgesi, kendisi ve ailesine de ikamet tezkeresi verilir.
- b. Yatırımcılara, projede çalıştırılacak Suriyeli olmayan işçiler adına yürürlükteki yasalar çerçevesinde çalışma belgesi ve ikamet tezkeresi verilir.

Madde 5 –

- a. Yatırımcılar faaliyet ve işlemlerinden doğan net geliri yurt dışına döviz olarak serbestçe transfer edebilirler.
- b. Yatırımcılar, yurtdışından transfer ettikleri sermayeden doğan net kar ve faizleri yılda bir kere yurt dışına transfer edebilirler.
- c. Yatırımcıların, mücbir sebeplerden ötürü yurtdışından transfer ettikleri sermayeyi kullanamadıkları takdirde, sermayenin getirildiği tarihten 6 aylık bir sürenin geçmesini müteakip Yönetim Kurulu kararı çerçevesinde yurtdışına tekrar transfer edebileceklerdir. Yönetim Kurulu, özel durumlarda bu süreyi daha da kısaltabilir.
- d. Vergileri tahakkuk ettirilen Arap ve yabancı çalışanların maaşlarının %50'si, sözleşme bitimindeki tazminatının % 100'ü yurt dışına transfer edilebilir.
- e. Transfer işlemleri yetkili bankalar aracılığı ile yapılır.
- f. Projeye ait varlıkların montaj işlemlerinde kullanılacak özel ekipmanların ülkeye giriş ve çıkışı Yönetim Kurulu'nun onayına bağlıdır.

Madde 6 –

- a) Suriye'de yatırım ve yatırım garantilerine ilişkin olarak diğer ülkeler ile Arap veya uluslararası örgütlerle imzalanmış olan ikili veya çok taraflı anlaşma hükümleri dikkate alınır.
- b) Yatırımcılar, projeyi Suriye'de diledikleri şirkette sigorta yaptırabilirler.

Madde 7 –

- A. Yatırımcılar ile devlet kamu kurumları arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların dostane yollarla çözümlenmesine çalışılır. Sorun üç ay içinde çözümlenemediği takdirde aşağıdaki yollardan birine başvurulabilir;
  1. Tahkim,
  2. Suriye Mahkemeleri,
  3. 1980'de imzalanan Arap Sermayesinin Arap Ülkelerinde İşletilmesine İlişkin Anlaşma gereğince kurulan Arap Yatırım Mahkemesi,
  4. Suriye'nin yatırımcının bağlı olduğu ülke veya Arap ve uluslararası örgütlerle imzaladığı yatırımların koruması anlaşmaları,

B. İlgili mahkeme tarafından görülen uyuşmazlıklara ivedilik tanınacaktır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### Teşvikler

#### Madde 8 –

- a) Aşağıda sayılan sektörlerdeki projeler, yürürlükteki Gelir Vergisi Kanunu ve bu kanundaki değişikliklerde öngörülen muafiyet ve garantilerden yararlandırılacaktır. Bu sektörler: tarım ve toprak reformu projeleri, sanayi projeleri, taşımacılık projeleri, haberleşme ve yüksek teknoloji projeleri, çevre temizliği ile ilgili projeler, hizmet projeleri, elektrik-petrol ve yeraltı kaynakları projeleri ve Yönetim Kurulu'nun tavsiyesi üzerine Yüksek Kurul'un uygun göreceği diğer projeler,
- b) Yönetim Kurulu; (a) bendinde sayılan sektörleri tanımlayan ve belirleyen yönetmeliği yayımlayacaktır.

#### Madde 9 –

Proje için ithal edilmesi gereken malzemelere ithalat yasağı, döviz ve menşe ülke sınırlaması uygulanmayacaktır. Özellikle projede kullanılmak üzere (makine-ekipman, taşımaya mahsus hizmet araçları gibi) ithal edilecek varlıklar gümrük vergisinden muaf tutulacaktır. Söz konusu varlıklar, Yönetim Kurulu'nun onayı olmadan devredilemez. Bununla ilgili hükümlere esas teşkil edecek sistemi Yönetim Kurulu'nun tavsiyesi çerçevesinde Yüksek Kurul yayımlanacaktır.

#### Madde 10 –

Yatırım Bölgeleri ve her bölge için asgari varlık değeri Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecektir.

#### Madde 11 –

- a) Yüksek Kurul; Yönetim Kurulu'nun gerekçeli kararı çerçevesinde diğer projelere işbu kararnamenin dışında ilave kolaylık, vasıf veya garanti vermeye yetkilidir.
- b) Yüksek Kurul, ulusal ekonomi açısından özel önem taşıyan projeleri yürürlükteki Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan muafiyetlerin dışında da indirimlerden yararlandırabilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### Genel Hükümler

#### Madde 12 –

Onay almış her projenin sahibi aşağıda sayılanları yapmakla mükelleftir:

- a) Varlıkların montaj çalışmalarının sona ermesini müteakip projenin üretime geçiş tarihinin yazılı olarak Kurul'a bildirilmesi,
- b) Proje için uluslararası muhasebe sistemine uygun bilanço cetveli tutulması, yetkili muhasebeciler tarafından onaylı bilanço cetvelinin bir örneğinin Kurul'a sunulması,



- c) Proje varlıkları için detaylı bir envanter cetveli düzenlenmesi,
- d) Kurul tarafından istenilen her belgenin verilmesi ve belgelerin doğruluğunun araştırılması için Kurul yetkilisine gereken kolaylığın gösterilmesi.

Madde 13 –

İşbu Kararname öncesi yatırım yasaları çerçevesinde kurulmuş olan projeler, öngörülen süreleri çerçevesinde tüm muafiyet ve avantajlardan yararlanmaya devam eder.

Madde 14 –

Onaylanan projelerin tamamının veya bir kısmının devredilmesi durumunda, proje sahibine ait hak ve taahhütler devredilene geçer. Varlıkların satışından doğan kar da gelir vergisine tabiidir.

Madde 15 –

Yatırımcıların projeleriyle ilgili bilgiler gizli olup açıklanamaz.

Madde 16 –

- a. Onaylanan projeler için, yürürlükte bulunan Şirketler Kanunu veya Karma Şirketler Kanunu hükümleri geçerlidir.
- b. İşbu Kararnamede yeralan hükümlere aykırı metinler nerede geçerse geçsin yürürlükten kaldırılmıştır.
- c. 1991/10 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 17 – İşbu Kararname Resmi Gazete’de yayımlanır ve 01.01.2007 tarihinden itibaren yürürlüğe girer.